

Notebook for Abhidhamma Exam

Level 1

အဘိဓမ္မာ ပထမဆင့်မှတ်စု

English - Myanmar

Citta, Cetasika & Pakiṇṇaka

စိတ်၊ စေတသိက်၊ ပကိဏ်း

အဘိဓမ္မာစာမေးပွဲကို အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့်ဖြေဆိုလိုသူ
အဘိဓမ္မာသင်ယူသူများအဖွဲ့ဝင် ဓမ္မမိတ်ဆွေများအတွက်

အနတ္တဆွေ စုစည်းပြုစု၍ ကျော်ကျော်နိုင် နှင့် သော်ထိုက်ဝင်းတို့ စီစဉ်ရေးဆွဲကြပါသည်။

Compiled by ALGA for Free Distribution 17-08-2020

ရိုသေလေးမြတ်စွာ ပူဇော်ကန်တော့ပါသည်

၂၀၂၀ ခုနှစ်မှစတင်၍ သာသနာရေးဦးစီးဌာနမှ အဘိဓမ္မာစာမေးပွဲများကို အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် ဖြေဆိုခွင့် ပြုလိုက် ပါသည်။ မြန်မာပြည်မှ မှတ်စုစာအုပ်များမှာယူရန်မလွယ်ကူပါသဖြင့် အဘိဓမ္မာ စာမေးပွဲကို အင်္ဂလိပ်ဘာသာ ဖြင့်ဖြေဆိုလိုသော အဘိဓမ္မာသင်ယူသူများအဖွဲ့ဝင်ဓမ္မမိတ်ဆွေများ လွယ်ကူစွာ ကျက်မှတ် နိုင်စေရန် အတွက် ဆရာတော်များပေးပို့လာသော pdf ဖိုင်များနှင့် မိမိတွင်ရှိသော ကျမ်းစာအုပ်များမှ စုစည်း၍ ဤမှတ်စုစာအုပ် ကို စီစဉ်ပေးရခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ဤသို့ပြုပါရသော မြတ်ကုသိုလ်အစုစုဖြင့် -

~ ကျေးဇူးတော်ရှင် ဆရာတော်ဘုရားကြီး ဓမ္မဒူတ အရှင်ပညာဇောတ

~ ဆရာမကြီး ဓမ္မဗျူဟာ ဒေါ်ခင်လှတင်

~ ဆရာဦးတင်ဝင်း (ဒိုက်ဦး-သုံးခွ) ~ အဘိဓမ္မာပြန့်ပွားရေး

~ အနန္တကျေးဇူးရှင်မိဘနှစ်ပါး (ဦးခင်မောင်လတ်၊ ဒေါ်ခင်ခင်စိမ်း) တို့နှင့်တကွ ကျေးဇူးရှိခဲ့သောကျေးဇူးရှင် အပေါင်း တို့အား ရိုသေစွာ ဦးညွှတ်ကန်တော့ပါသည်။

အနတ္တဆွေ

(အဘိဓမ္မာသင်ယူသူများအဖွဲ့၊ ဩစတြေးလျ)

ကျေးဇူးတင်ရှိခြင်း

ဤမှတ်စုစာအုပ်ပြုစုရန်လိုအပ်သော pdf ဖိုင်များကိုပို့ပေးပါသော ရန်ကုန် အလိုတော်ပြည့်ဓမ္မစရိယ တက္ကသိုလ်မှ စာချဆရာတော် အရှင်ဣန္ဒကာဘိဝံသ နှင့်စင်ကာပူနိုင်ငံ မင်္ဂလာဝိဟာရကျောင်းမှဆရာတော် အရှင်စက္ကပါလ တို့အားလည်းကောင်း၊ စာစီစာရိုက်၍ ရေးဆွဲပေးကြပါသော ဦးကျော်ကျော်နိုင် နှင့် ကိုသော်ထိုက်ဝင်း တို့အား လည်းကောင်း၊ အစစအရာရာညီပံ့ပိုးပေးသော ဒေါက်တာခင်ဇော်သိန်းအား လည်းကောင်း ကျေးဇူးအထူးတင်ရှိပါ ကြောင်း မှတ်တမ်းတင်အပ်ပါသည်။

Reference Books

1. A Manual of Abhidhamma by Narada Thera.

2. Handbook of Abhidhamma by Ven.U Silananda.

3. The Essence of Abhidhamma by Dr. Mehm Tin Mon.

4. Fundamental Abhidhamma by
Dr. Nandamalabhivamsa.

*အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟပါဌ် (သာသနာရေးဦးစီးဌာန)

*အခြေပြုသင်္ဂြိုဟ် (မဟာဂန္ဓာရုံ ဆရာတော်)

*အဘိဓမ္မာမှတ်စု (ဆရာဦးတင်ဝင်း၊ ဒိုက်ဦး-သုံးခွ)

*ပညာဘူမိ အဘိဓမ္မာသင်္ဂဟပို့ချချက် (ဘဒ္ဒန္တပဏ္ဍိတ)

*အဘိဓမ္မာပို့ချချက် (အရှင်စက္ကပါလ-စင်ကာပူနိုင်ငံ)

*မြတ်ဗုဒ္ဓပါဝစနအဘိဓာန် by Myat Kyaw & San Lwin

စုစည်းပြုစုသူ၏ဓမ္မအသိ အားနည်းမှုကြောင့်ဤမှတ်စုစာအုပ်တွင် လိုအပ်ချက်များရှိပါက ပြင်ဆင်ပေးကြပါရန်
လေးစားစွာမေတ္တာရပ်ခံအပ်ပါသည်။

Anatta Swe (Abhidhamma Learners Group Australia -ALGA) 17-08-2020

THE PĀLI ALPHABET IN BURMESE AND ROMAN CHARACTERS

VOWELS

အ a	အာ ā	ဣ i	ဤ ī	ဥ u	ဦ ū	ဧ e	ဩ o
-----	------	-----	-----	-----	-----	-----	-----

CONSONANTS WITH VOWELS “A”

က ka	ခ kha	ဂ ga	ဃ gha	င ṅa
စ ca	ဆ cha	ဇ ja	ဈ jha	ည ña
ဋ ta	ဌ tha	ဍ ḍa	ဎ ḍha	ဏ ṇa
တ ta	ထ tha	ဒ da	ဓ dha	န na
ပ pa	ဖ pha	ဗ ba	ဘ bha	မ ma
ယ ya	ရ ra	လ la	ဝ va	သ sa
ဟ ha	ဌ la	ံ m		

VOWELS IN COMBINATION

က ka	ကာ kā	ကိ ki	ကီ kī	ကု ku	ကူ kū	ကေ ke	ကော ko
ခ kha	ခါ khā	ခိ khi	ခီ khī	ခု khu	ခုူ khū	ဧ ke	ဧါ kho

CONJUNCT-CONSONANTS

ကက kka	ဉ ဉca	ဒ သ va	မ မba
ကက kcha	ဉ ဉcha	ရ ရhya	မ မbha
ကျ kya	ဉ ဉja	ဓ ဓhva	မ မmma
ကြ kri	ည ဉjha	န နta	မ မmya
ကက kla	ဋ ဋta	န နtva	မ မmha
ကက kva	ဋ ဋtha	န နtha	ယ ယya
ချ khya	ည ညḍa	န နda	ယ ယyha
ခွ khva	မ မḍha	န နdra	လ လla
ဂ ဂga	ဏ ဏṭa	န နdha	လ လlya
ဂ ဂgha	ဏ ဏṭha	န နna	လ လlha
ဂ ဂgya	ဏ ဏḍa	န နnya	ဂ ဂvha
ဂ ဂgra	ဏ ဏṇa	န နha	ည ညsta
ကံ ṅka	ဏ ဏṇa	ပ ပpa	ည ညstra
နံ ṅkha	တ တta	ပ ပpha	သ သsna
ဂံ ṅga	တ တtha	ပ ပpya	သ သsya
သံ ṅgha	တ တtva	ပ ပpla	သ သssa
စ ဈcca	တ တtya	ပ ပbba	သ သsma
စ ဈccha	တ တtra	ပ ပbbha	သ သsva
ဇ ဉja	ဒ သdda	ပ ပbya	ဟ ဟhma
ဇ ဉjjha	ဒ သddha	ပ ပbra	ဟ ဟhva
ည ဉñka	ဒ သdya	ပ ပmpa	ဌ ဌlha
ည ဉñha	ဒ သdra	ပ ပmpa	

Table of Contents

The Abhidhammattha Sangaha	1
CHAPTER I.....	3
CITTA - CONSCIOUSNESS (စိတ္တ - စိတ်)	3
SENSE-SPHERE Conciousness – 54 (<i>kāmāvacaracittāni</i>) ကာမဝစရစိတ် ၅၄-ပါး.....	4
ROOTLESS CONSCIOUSNESS (<i>ahetukacittāni</i>) – 18 အဟိတ်စိတ် ၁၈ပါး.....	6
Sense-Sphere Beautiful Consciousness - 24 (<i>kāmāvacara-sobhanacittāni</i>).....	8
ကာမသောဘနစိတ် ၂၄ပါး.....	8
Fine-Material-Sphere Consciousness (<i>rūpāvacaracittāni</i>) - 15	11
ရူပါဝစရစိတ် ၁၅ပါး.....	11
IMMATERIAL-SPHERE CONSCIOUSNESS - 12 (<i>arūpāvacaracittāi</i>) အရူပါဝစရစိတ် ၁၂ ပါး.....	13
Supramundane Consciousness - 8 (<i>lokuttaracittāni</i>)	15
လောကုတ္တရာစိတ် အကျဉ်း ၈-ပါး.....	15
121 Types of Consciousness (<i>ekavīśasatāni cittāni</i>).....	16
Classification of Cittas according to Feeling (chart)	18
CHAPTER II.....	20
CETASIKAS - MENTAL FACTORS စေတသိက - စေတသိက်ပိုင်း.....	20
The Fifty-Two Mental Factors စေတသိက် ၅၂-ပါး.....	20
The Ethically Variable Factors – 13 (<i>aññasamāna cetasika</i>) အညသမာန်း စေတသိက် ၁၃-ပါး.....	20
<i>Akusala Cetasikas</i> – Immoral mental Concomitants 14 အကုသိုလ်စေတသိက် ၁၄-ပါး.....	22
<i>Sobhana Cetasika</i> - Beautiful Mental Concomitants 25	23
သောဘန စေတသိက် ၂၅-ပါး.....	23
CHAPTER III	29
(Pakiṇṇakasangahavibhāga)	29
၃။ ပကိဏ်းပိုင်း.....	29
<i>Vedanāsangaha</i> ဝေဒနာ သင်္ဂဟ	30
<i>Hetusangaha</i> ဟေတုသင်္ဂဟ	31
<i>Kiccasangaha</i> ကိစ္စသင်္ဂဟ	32
<i>Dvārasangaha</i> ဒွါရသင်္ဂဟ	35
<i>Ārammana Sangaha</i> အာရမ္မဏ သင်္ဂဟ.....	38
<i>Vatthusangaha</i> ဝတ္ထုသင်္ဂဟ	42

ပါဠိ မြန်မာ စာတည်း

အရှင် တေဇနိယ ဆွမ်းကျောင်းဆရာတော်
မဟာဝိသုဒ္ဓါရုံ ရွှေကျင်တိုက်သစ် ဗဟန်း ရန်ကုန်မြို့

The Abhidhammattha Sangaha
Namo tassa Bhagavato Arahato Sammāsaṃbuddhassa
 နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ

Introductory Verse

ပဏာမနှင့် ပဋိညာဉ်

Sammāsaṃbuddham atulaṃ

သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓမတုလံ

Sasaddhammagāṇuttamaṃ

သ သဒ္ဓမ္မ ဂဏုတ္တမံ

Abhivādiya bhāsissam

အဘိဝါဒိယ ဘာသိဿံ

Abhidhammatthasangahaṃ.

အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟံ

Pāli - English	ပါဠိ
Meanings. Author of Abhidhammattha Sangaha = Acariya Anuruddha. sammāsaṃbuddha = The Fully Enlightened One. atula = the Peerless One, his qualities and attributes cannot be matched by any other being. saddhamma = The Sublime Teaching or Dhamma. = study (<i>pariyatti</i>), practice (<i>patippatti</i>) = realization (<i>pativedha</i>). ganuttama = The Noble Order (<i>ariyasangha</i>) abhivādiya = having respectfully saluted. bhāsissam = I will speak. abhi = great, excellent, distinct or preponderant. Abhidhammattha Sangaha = A compendium of the things contained in the Abhidhamma.	သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ = အလုံးစုံသောတရားတို့ကို ထိုးထွင်း၍ သိတော်မူတတ်သော အတုလ = ပြိုင်ဘက်ရည်တူရှိတော်မမူထသော သဒ္ဓမ္မ = ပရိယတ္တိ၊ ပဋိပတ္တိ၊ ပဋိဝေဓ ဂဏုတ္တမ = မြတ်သော အရိယာသံဃာ အဘိဝါဒိယ = အထူးအားဖြင့်ရှိခိုးခြင်း ဘာသိဿံ = မိန့်ဆိုစီရင်ပေအံ့။ အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟ = အဘိဓမ္မာ (၇) ကျမ်း၏အနက် တို့ကို အကျဉ်းချုံးယူရာဖြစ်သောကျမ်း

Tripitaka (တိပိဋက၊ ပိဋကတ် သုံးပုံ)

Pāli - English	ပါဠိ
Vinaya Pitaka - Authoritative teaching (Ānā - desanā)	ဝိနယပိဋက - အာဏာဒေသနာ
Sutta Pitaka - Conventional teaching (Vohāra desanā)	သုတ္တန်ပိဋက - ဝေါဟာရ ဒေသနာ
Abhidhamma Pitaka - Ultimate teaching (Paramattha desanā)	အဘိဓမ္မပိဋက - ပရမတ္ထဒေသနာ

The Seven Books

The Dhammasangani	Enumeration of Phenomena
The Vibhanga	The Book of Analysis
The Dhātukathā	Discourse on Elements
The Puggalapaññatti	Concept of Individual
The Kathāvatthu	Points of Controversy
The Yamaka	The Book of Pairs
The Paṭṭhāna	The Book of Conditional Relations

Pāli – English	ပါဠိ
The two types of Dhamma <i>Paññatti</i> – comprises names and thing <i>Paramattha</i> – ultimate reality, is that they never change (their nature or characteristic). It is real forever.	ပညတ် - လူတို့၏သတ်မှတ်ချက်။ အမည်များ ပရမတ္ထ - မိမိတို့သဘောလက္ခဏာမှ မဖောက်ပြန်သော၊ အမှန်တကယ်အရှိတရားများ။

Five parts of *Neyyadhamma* (that should be learnt or understood)

ဧညျဓမ္မတရား - သိစရာတရား ၅-ပါး

1. *Citta* စိတ်
2. *Cetasika* စေတသိက်
3. *Rūpa* ရုပ်
4. *Nibbāna* နိဗ္ဗာန်
5. *Paññatti* ပညတ်

The Fourfold Ultimate Realities (*catudhā paramattha*)

Tattha vutt'ābhidhammatthā
Catudhā paramatthato
Cittam cetasikam rūpam
Nibbānam iti sabbathā.

ပရမတ္ထတရား ၄-ပါး (စတုစာပရမတ္ထ)

တတ္ထ ဝုတ္တာဘိဓမ္မတ္ထာ၊
စတုစာ ပရမတ္ထတော။
စိတ္တံ, စေတသိကံ, ရူပံ၊
နိဗ္ဗာနံ မိတိ သဗ္ဗထာ။

Pāli – English	ပါဠိ
<i>Citta</i> – (consciousness) Awareness of object.	စိတ္တံ - စိတ်, အာရုံကို သိတတ်ခြင်းသဘော၊
<i>Cetasika</i> - mental factors those depend on <i>citta</i> .	စေတသိက - စေတသိက်, စိတ်၌မှီ၍ စိတ်ကို ခြယ်လှယ်တတ်သော တရား၊
<i>Rūpa</i> – (matter) It transforms through the influence of adverse condition such as heat, cold, etc.	ရူပ - ရုပ်, အပူ အအေး စသော ဆန့်ကျင်ဘက် အကြောင်းတို့ကြောင့်ဖောက်ပြန်တတ်သောတရား၊
<i>Nibbāna</i> - extinction of defilements and suffering; absolute lasting peace.	နိဗ္ဗာန - နိဗ္ဗာန်, တဏှာကုန်ခန်းခြင်းသဘော, ဒုက္ခခပ်သိမ်း ချုပ်ငြိမ်းခြင်းသဘောတရား။

CHAPTER I

CITTA - CONSCIOUSNESS (စိတ္တ - စိတ်)

Four Classes of Consciousness (*catubbidha citta*)

Tattha cittaṃ tāva catubbidhaṃ hoti: (i) kāmāvacaraṃ; (ii) rūpā-vacaraṃ; (iii) arūpāvacaraṃ; (iv) lokuttarañ cā ti.

ဘုံစိတ်အပြား ၄-ပါး

တတ္ထ စိတ္တံ တာဝ စတုဗ္ဗိဓံ ဟောတိ
ကာမာဝစရံ, ရူပါဝစရံ, အရူပါဝစရံ,
လောကုတ္တရဉ္စေတိ။

Cittas may be divided into four classes in accordance with the four planes (*bhūmi*) or spheres (*avacara*):

1. Consciousness mostly experienced in the sense sphere (*kāma-loka*) – (*Kāmāvacara citta*)
2. Consciousness mostly experienced in the fine-material sphere (*rūpa-loka*) – (*Rūpāvacara citta*)
3. Consciousness mostly experienced in the immaterial sphere (*arūpa-loka*) – (*Arūpāvacara citta*)
4. Consciousness experienced in the supramundane level – (*Lokuttara citta*)

Hetu and Ahetuka Citta

The six types of mental states – *lobha, dosa, moha, alobha, adosa* and *amoha* are described as “*hetu*”, meaning conditions that fortify effects concerned like the root of a tree.

ဟေတု, ဟိတ်, မူလ - ယှဉ်ဘက်စိတ်၊ စေတသိက်တို့အား အာရုံ၌ကြံ့ကြံ့တည်ရန် ကျေးဇူးပြုသောကြောင့် ဤဟိတ် ၆ ပါးကို မူလ၊ ဟေတု၊ ဟိတ်ဟုခေါ်သည်။

Ahetuka Citta = consciousness that is absent from “*hetu*”

Vipāka = The consciousness that is the result of *kusala, akusala*.

ဝိပါက = ကုသိုလ်၊ အကုသိုလ်တို့၏ အကျိုးဖြစ်သောစိတ်။

Sampaṭicchana = Consciousness which accepts or receives an object.

သမ္ပဋိစ္စိုဠ်း = အာရုံကို လက်ခံသောစိတ်။

Sanṭirana = Consciousness which investigate an object.

သန္တိရဏ = အာရုံကို စုံစမ်းသောစိတ်

Kiriya = Consciousness that acts, but does not produce an effect (as *kamma* does).

ကြိယာစိတ် = ပြုကာမျှသောစိတ်၊ အကျိုးပေးခြင်းသဘောမရှိ။

Pañcadvārāvajjana = Consciousness which turns towards one of the five sense objects.

ပဉ္စဒ္ဓါရဝဇ္ဇန်းစိတ် = ပဉ္စာရုံကို ဆင်ခြင်သောစိတ် (ဦးလှည့်ပေးသောစိတ်)။

Manodvārāvajjana = Consciousness which adverts to the object appearing at the mind door.

မနောဒ္ဓါရဝဇ္ဇန်းစိတ် = မနောဒ္ဓါရ၌ အာရုံကိုဆင်ခြင်သောစိတ်။

***Dvi-avajjana** are the only two **kiriya Cittas** experienced by *puthujjanas* (ordinary person with a lot of defilements). All the other **kiriya cittas** are experienced by Buddhas and Arahants.

Mano Dātū = *Pañcadvārāvajjana* & *dvi-sampaṭicchana*

မနောဓာတ် ၃ ပါး = ပဉ္စဒ္ဓါရဝဇ္ဇန်း + သမ္ပဋိစ္စိုဠ်းဒွေ

Abyākata – *Vipāka citta, kiriyā citta, rūpa, nibbāna*

အဗျာကတ - ဝိပါကံ၊ ကြိယာ၊ ရူပံ၊ နိဗ္ဗာန်။ ကုသိုလ်၊ အကုသိုလ်အားဖြင့် မဟောကြားအပ်ကုန်သော၊
တစ်ပါးသောအားဖြင့်သာ ဟောကြားအပ်ကုန်သော။

Abyākata means that which is not manifested.

Vipāka is a result itself and is not productive of another result.

Kiriyā does not produce any effect.

SENSE-SPHERE Consciousness – 54 (*kāmāvacaracittāni*) ကာမာဝစရစိတ် ၅၄-ပါး

Unwholesome CONSCIOUSNESS (*akusalacittāni*) - 12 အကုသိုလ်စိတ် (၁၂ ပါး)

Meaning of *Akusala* and *Kusala*

Akusala means “contradiction of *kusala*”. **Kusala** means meritorious, wholesome or moral. So, **akusala** is demeritorious, unwholesome or immoral. All types of **akusala** are with fault (*sāvajja*) and bring about ill (bad) results (*dukkha vipāka*).

အကုသိုလ်စိတ် - သာဝဇ္ဇ ဒုက္ခဝိပါကလက္ခဏာ

အပြစ်နှင့်တကွဖြစ်ခြင်း၊ မကောင်းသော အကျိုးကိုပေးခြင်းလက္ခဏာရှိသောစိတ်။

Kusala is so-called because it eradicates evil. All types of **kusala** are naturally free from fault and bring about happiness. **Kusala citta** is classified into eight, according to feeling, association and promptitude.

ကုသိုလ်စိတ် - အနာဝဇ္ဇသုခဝိပါကလက္ခဏာ

အပြစ်မရှိခြင်း၊ ကောင်းသောအကျိုးကိုပေးခြင်းလက္ခဏာရှိသောစိတ်။

Pāpa – is that which leads to misery. (မကောင်းမှု၊ အကုသိုလ်)

Sobhana – so called because they yield good qualities, and are connected with blameless roots such as generosity, loving-kindness, and knowledge

(“သောဘန” ဟူသောအမည်သည် အပြစ်ကင်းသည့် အလောဘ စသော ဟိတ်/စေတသိက်တို့၏အမည်ဖြစ်၏။)

Consciousness rooted in greed (*lobhamūlacittāni*) - 8 **လောဘမူစိတ် ၈ပါး**

Tattha katamaṃ kāmāvacaraṃ? တတ္ထကတမံ ကာမာဝစရံ?

Pāli – English	ပါဠိ
1. <i>Somanassasahagatam diṭṭhigatasampayuttam asankhārikam ekaṃ.</i> One consciousness, accompanied by joy, associated with wrong view, unprompted.	သောမနဿသဟဂတံ ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ္တံ အသင်္ခါရိကမေကံ
2. <i>Somanassasahagatam diṭṭhigatasampayuttam sasankhārikam ekaṃ.</i> One consciousness, accompanied by joy, associated with wrong view, prompted.	သောမနဿသဟဂတံ ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ္တံ သသင်္ခါရိကမေကံ
3. <i>Somanassasahagatam diṭṭhigatavippayuttam asankhārikam ekaṃ.</i> One consciousness, accompanied by joy, dissociated from wrong view, unprompted.	သောမနဿသဟဂတံ ဒိဋ္ဌိဂတဝိပ္ပယုတ္တံ အသင်္ခါရိကမေကံ

Pāli - English	ပါဠိ
4. <i>Somanassasahagatam dīṭṭhigatavippayuttam sasankhārikam ekaṃ.</i> One consciousness, accompanied by joy, dissociated from wrong view, prompted.	သောမနဿသဟဂတံ ဒိဋ္ဌိဂတဝိပ္ပယုတ္တံ သသင်္ခါရိကမေကံ
5. <i>Upekkhāsaḥagatam dīṭṭhigatasampayuttam asankhārikam ekaṃ.</i> One consciousness, accompanied by equanimity, associated with wrong view, unprompted.	ဥပေက္ခာသဟဂတံ ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ္တံ အသင်္ခါရိကမေကံ
6. <i>Upekkhāsaḥagatam dīṭṭhigatasampayuttam sasankhārikam ekaṃ.</i> One consciousness, accompanied by equanimity, associated with wrong view, prompted.	ဥပေက္ခာသဟဂတံ ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ္တံ သသင်္ခါရိကမေကံ
7. <i>Upekkhāsaḥagatam dīṭṭhigatavippayuttam asankhārikam ekaṃ.</i> One consciousness, accompanied by equanimity, dissociated from wrong view, unprompted.	ဥပေက္ခာသဟဂတံ ဒိဋ္ဌိဂတဝိပ္ပယုတ္တံ အသင်္ခါရိကမေကံ
8. <i>Upekkhāsaḥagatam dīṭṭhigatavippayuttam sasankhārikam ekaṃ ti.</i> One consciousness, accompanied by equanimity, dissociated from wrong view, prompted.	ဥပေက္ခာသဟဂတံ ဒိဋ္ဌိဂတဝိပ္ပယုတ္တံ သသင်္ခါရိကမေကန္တိ
<i>Imāṇi aṭṭha pi lobhasahagatacittāni nāma.</i> These eight types of consciousness are accompanied by greed.	ဣမာနိ အဋ္ဌပိ လောဘသဟဂတ စိတ္တာနိ နာမ။

Consciousness Rooted in Hatred (*dosamūlacittāni*) - 2 ဒေါသမူလစိတ် ၂ပါး

Pāli - English	ပါဠိ
1. <i>Domanassasahagatam paṭighasampayuttam asankharikām ekaṃ.</i> One consciousness, accompanied by displeasure, associated with aversion, unprompted.	ဒေါမနဿသဟဂတံ ပဋိဃသမ္ပယုတ္တံ အသင်္ခါရိကမေကံ
2. <i>Domanassasahagatam paṭighasampayuttam sasankharikām ekaṃ ti.</i> One consciousness, accompanied by displeasure, associated with aversion, prompted.	ဒေါမနဿသဟဂတံ ပဋိဃသမ္ပယုတ္တံ သသင်္ခါရိကမေကံ
<i>Imāṇi dve pi paṭighasampayuttacittāni nāma.</i> These two types of consciousness are associated with aversion.	ဣမာနိ ဒွေပိ ပဋိဃ သမ္ပယုတ္တ စိတ္တာနိ နာမ။

Consciousness Rooted in Delusion (*mohamūlacittāni*) - 2 မောဟမူလစိတ် ၂ပါး

Pāli - English	ပါဠိ
1. <i>Upekkhāsaḥagatam vicikicchāsampayuttam ekaṃ.</i> One consciousness, accompanied by equanimity, associated with doubt.	ဥပေက္ခာသဟဂတံ ဝိစိကိစ္ဆသမ္ပယုတ္တံမေကံ
2. <i>Upekkhāsaḥagatam uddhaccasampayuttam ekaṃ ti.</i>	ဥပေက္ခာသဟဂတံ ဥဒ္ဓစ္စသမ္ပယုတ္တံမေကံ

One consciousness, accompanied by equanimity, associated with restlessness.	
<i>Imāni dve pi momūhacittāni nāma.</i> These two types of consciousness involve sheer delusion.	ဣမာနိ ဒွေပိ မောမူဟစိတ္တာနိ နာမ။
<i>Icc'evaṃ sabbathā pi dvādasākusalacittāni samattāni.</i>	ဣစ္စေဝံ သဗ္ဗထာပိ ဒွါဒသာကုသလ စိတ္တာနိ သမတ္တာနိ။

Summary of Unwholesome Consciousness

<i>Aṭṭhadhā lobhamūlāni</i>	အဋ္ဌစာ လောဘမူလာနိ
<i>Dosamūlāni ca dvidhā</i>	ဒေါသမူလာနိ စ ဒွိဓာ။
<i>Mohamūlāni ca dve 'ti</i>	မောဟမူလာနိ စဒွေတိ၊
<i>Dvādas' ākusalā siyumu.</i>	ဒွါဒသာကုသလာ သိယုံ။

ROOTLESS CONSCIOUSNESS (*ahetukacittāni*) – 18 အဟိတ်စိတ် ၁၈ပါး

Unwholesome-Resultant Consciousness (*akusalavipākacittāni*) – 7 အကုသလဝိပါက်စိတ် ၇ပါး

Pāli - English	ပါဠိ
1. <i>Upekkhāsahagataṃ cakkhuvīññāṇaṃ; tātha,</i> Eye-consciousness accompanied by equanimity; as are	ဥပေက္ခာသဟဂတံ စက္ခုဝိညာဏံ, တထာ
2. <i>sotaviññāṇaṃ,</i> Ear-consciousness,	သောတဝိညာဏံ,
3. <i>ghānaviññāṇaṃ,</i> Nose-consciousness	ဃာနဝိညာဏံ,
4. <i>jivhāviññāṇaṃ;</i> Tounge consciousness;	ဇိဝှိဝိညာဏံ,
5. <i>dukkhasahagataṃ kāyaviññāṇaṃ;</i> Body-consciousness accompanied by pain;	ဒုက္ခသဟဂတံ ကာယဝိညာဏံ,
6. <i>upekkhāsahagataṃ sampaticchanacittaṃ;</i> Receiving consciousness accompanied by equanimity;	ဥပေက္ခာသဟဂတံ သမ္ပဋိဇ္ဈာနစိတ္တံ,
7. <i>upekkhāsahagataṃ santīraṇacittañ cā ti.</i> Investigating consciousness accompanied by equanimity.	ဥပေက္ခာသဟဂတံ သန္တီရဏစိတ္တဉ္ဇေတိ
<i>Imāni satta pi akusalavipā kacittāni nāma.</i> These seven are the unwholesome-resultant types of consciousness.	ဣမာနိ သတ္တပိ အကုသလဝိပါက စိတ္တာနိ နာမ။

Wholesome-resultant rootless consciousness (*kusalavipāka-ahetukacittāni*) - 8

အဟိတ်ကုသလဝိပါက်စိတ် ၈ပါး

Pāli - English	ပါဠိ
1. <i>upekkhāsaḥagataṃ cakkhuvīññāṇaṃ; tātha,</i> Eye-consciousness accompanied by equanimity; as are	ဥပေက္ခာသဟဂတံ ကုသလဝိပါကံ စက္ခုဝိညာဏံ၊ တထာ
2. <i>sotaviññāṇaṃ,</i> Ear-consciousness,	သောတဝိညာဏံ၊
3. <i>ghānavīññāṇaṃ,</i> Nose-consciousness	ဃာနဝိညာဏံ၊
4. <i>jivhāviññāṇaṃ;</i> Tounge consciousness;	ဇိဝှိ ဝိညာဏံ၊
5. <i>sukhasahagataṃ kāyaviññāṇaṃ;</i> Body-consciousness accompanied by pleasure;	သုခသဟဂတံ ကာယဝိညာဏံ၊
6. <i>upekkhāsaḥagataṃ sampaticchanacittaṃ;</i> Receiving consciousness accompanied by equanimity;	ဥပေက္ခာသဟဂတံ သမ္ပဋိစ္ဆရစိတ္တံ၊
7. <i>somanassasahagataṃ santīraṇacittaṃ;</i> Investigating consciousness accompanied by joy;	သောမနဿသဟဂတံ သန္တီရဏစိတ္တံ၊
8. <i>upekkhāsaḥagataṃ santīraṇacittañ cā ti.</i> Investigating consciousness accompanied by equanimity.	ဥပေက္ခာသဟဂတံ သန္တီရဏစိတ္တံ
<i>Imāni aṭṭha pi kusalavipākāhetukacittāni nāma.</i> These eight are the wholesome-resultant types of consciousness.	ဣမာနိ အဋ္ဌပိ ကုသလဝိပါကာဟေတုက စိတ္တာနိ နာမ။

Rootless Functional Consciousness (*ahetukakiriya-cittāni*) - 3

အဟိတ်ကြိယာစိတ် ၃ပါး

Pāli - English	ပါဠိ
1. <i>upekkhāsaḥagataṃ pañcadvārāvajjanacittaṃ; tātha,</i> Five-sense-door advertizing consciousness accompanied by equanimity; as are	ဥပေက္ခာသဟဂတံ ပဉ္စဒ္ဓါရာဝဇ္ဇန စိတ္တံ၊ တထာ
2. <i>manodvārāvajjanacittaṃ;</i> Mind-door advertizing consciousness;	မနောဒ္ဓါရာဝဇ္ဇနစိတ္တံ၊
3. <i>somanassasahagataṃ hasituppādacittañ cā ti.</i> Smile-producing consciousness accompanied by joy.	သောမနဿသဟဂတံ ဟသိတုပ္ပါဒစိတ္တံ
<i>Imāni tīṇi pi ahetukakiriyacittāni nāma.</i> These there are the rootless functional types of consciousness.	ဣမာနိ တိဏိပိ အဟေတုကကိရိယ စိတ္တာနိ နာမ။
<i>Icc'evaṃ sabbathā pi aṭṭhāras' āhetukacittāni samattāni.</i>	ဣစ္စေဝံသဗ္ဗထာပိ အဋ္ဌာရသာဟေတုက စိတ္တာနိ သမတ္တာနိ။

Thus end, in all, the eighteen types of rootless consciousness.

Sense-Sphere Beautiful Consciousness - 24 (*kāmāvacara-sobhanacittāni*)

ကာမဝစရသောဘနစိတ် ၂၄ပါး

Sense-Sphere Wholesome Consciousness (*kāmāvacara-kusalacittāni*) - 8 မဟာကုသိုလ်စိတ် ၈ပါး

Pāli - English	ပါဠိ
1. <i>Somanassasahagataṃ ñāṇasampayuttaṃ asankhārikam ekaṃ.</i> One consciousness, accompanied by joy, associated with knowledge, unprompted.	သောမနဿသဟဂတံ ဉာဏသမ္ပယုတ္တံ အသင်္ခါရိကမေကံ၊
2. <i>Somanassasahagataṃ ñāṇasampayuttaṃ sasankhārikam ekaṃ.</i> One consciousness, accompanied by joy, associated with knowledge, prompted.	သောမနဿသဟဂတံ ဉာဏသမ္ပယုတ္တံ သသင်္ခါရိကမေကံ၊
3. <i>Somanassasahagataṃ ñāṇavippayuttaṃ asankhārikam ekaṃ.</i> One consciousness, accompanied by joy, dissociated from knowledge, unprompted.	သောမနဿသဟဂတံ ဉာဏဝိပ္ပယုတ္တံ အသင်္ခါရိကမေကံ၊
4. <i>Somanassasahagataṃ ñāṇavippayuttaṃ sasankhārikam ekaṃ.</i> One consciousness, accompanied by joy, disassociated from knowledge, prompted.	သောမနဿသဟဂတံ ဉာဏဝိပ္ပယုတ္တံ သသင်္ခါရိကမေကံ၊
5. <i>Upekkhāsahagataṃ ñāṇasampayuttaṃ asankhārikam ekaṃ.</i> One consciousness, accompanied by equanimity, associated with knowledge, unprompted.	ဥပေက္ခာသဟဂတံ ဉာဏသမ္ပယုတ္တံ အသင်္ခါရိကမေကံ၊
6. <i>Upekkhāsahagataṃ ñāṇasampayuttaṃ sasankhārikam ekaṃ.</i> One consciousness, accompanied by equanimity, associated with knowledge, prompted.	ဥပေက္ခာသဟဂတံ ဉာဏသမ္ပယုတ္တံ သသင်္ခါရိကမေကံ၊
7. <i>Upekkhāsahagataṃ ñāṇavippayuttaṃ asankhārikam ekaṃ.</i> One consciousness, accompanied by equanimity, dissociated from knowledge, unprompted.	ဥပေက္ခာသဟဂတံ ဉာဏဝိပ္ပယုတ္တံ အသင်္ခါရိကမေကံ၊
8. <i>Upekkhāsahagataṃ ñāṇavippayuttaṃ sasankhārikam ekan ti.</i> One consciousness, accompanied by equanimity, dissociated from knowledge, prompted.	ဥပေက္ခာသဟဂတံ ဉာဏဝိပ္ပယုတ္တံ သသင်္ခါရိကမေကန္တိ၊
<i>Imāni aṭṭha pi kāmāvacara-kusalacittāni nāma.</i> These are the eight types of sense-sphere wholesome consciousness.	ဣမာနိ အဋ္ဌပိ ကာမဝစရကုသလ စိတ္တာနိ နာမ။

Sense-Sphere Resultant Consciousness (*kāmāvacara-vipākacittāni*) - 8 မဟာဝိပါကစိတ် ၈ပါး

Pāli - English	ပါဠိ
1. <i>Somanassasahagataṃ ñāṇasampayuttaṃ asankhārikam ekaṃ.</i> One consciousness, accompanied by joy, associated with knowledge, unprompted.	သောမနဿသဟဂတံ ဉာဏသမ္ပယုတ္တံ အသင်္ခါရိကမေကံ၊

Pāli - English	ပါဠိ
2. <i>Somanassasahagataṃ ñāṇasampayuttaṃ sasankhārikam ekaṃ.</i> One consciousness, accompanied by joy, associated with knowledge, prompted.	သောမနဿသဟဂတံ ဉာဏသမ္ပယုတ္တံ သသင်္ခါရိကမေကံ၊
3. <i>Somanassasahagataṃ ñāṇavippayuttaṃ asankhārikam ekaṃ.</i> One consciousness, accompanied by joy, dissociated from knowledge, unprompted.	သောမနဿသဟဂတံ ဉာဏဝိပ္ပယုတ္တံ အသင်္ခါရိကမေကံ၊
4. <i>Somanassasahagataṃ ñāṇavippayuttaṃ sasankhārikam ekaṃ.</i> One consciousness, accompanied by joy, disassociated from knowledge, prompted.	သောမနဿသဟဂတံ ဉာဏဝိပ္ပယုတ္တံ သသင်္ခါရိကမေကံ၊
5. <i>Upekkhāsahagataṃ ñāṇasampayuttaṃ asankhārikam ekaṃ.</i> One consciousness, accompanied by equanimity, disassociated from knowledge, unprompted.	ဥပေက္ခာသဟဂတံ ဉာဏသမ္ပယုတ္တံ အသင်္ခါရိကမေကံ၊
6. <i>Upekkhāsahagataṃ ñāṇasampayuttaṃ sasankhārikam ekaṃ.</i> One consciousness, accompanied by equanimity, associated with knowledge, prompted.	ဥပေက္ခာသဟဂတံ ဉာဏသမ္ပယုတ္တံ သသင်္ခါရိကမေကံ၊
7. <i>Upekkhāsahagataṃ ñāṇavippayuttaṃ asankhārikam ekaṃ.</i> One consciousness, accompanied by equanimity, dissociated from knowledge, unprompted.	ဥပေက္ခာသဟဂတံ ဉာဏဝိပ္ပယုတ္တံ အသင်္ခါရိကမေကံ၊
8. <i>Upekkhāsahagataṃ ñāṇavippayuttaṃ sasankhārikam ekan ti.</i> One consciousness, accompanied by equanimity, dissociated from knowledge, prompted.	ဥပေက္ခာသဟဂတံ ဉာဏဝိပ္ပယုတ္တံ သသင်္ခါရိကမေကံ၊
<i>Imāni aṭṭha pi sahetuka-kāmāvacara-vipākacittāni nāma.</i> These are the eight types of sense-sphere resultant consciousness with roots.	ဣမာနိ အဋ္ဌပိ သဟေတုကကာမာဝစရ ဝိပါကစိတ္တာနိ နာမ။

Sense-Sphere Functional Consciousness (*kāmāvacara-kiriyācittāni*) - 8 မဟာကြိယာစိတ် ၈ပါး

Pāli - English	ပါဠိ
1. <i>Somanassasahagataṃ ñāṇasampayuttaṃ asankhārikam ekaṃ.</i> One consciousness, accompanied by joy, associated with knowledge, unprompted.	သောမနဿသဟဂတံ ဉာဏသမ္ပယုတ္တံ အသင်္ခါရိကမေကံ၊
2. <i>Somanassasahagataṃ ñāṇasampayuttaṃ sasankhārikam ekaṃ.</i> One consciousness, accompanied by joy, associated with knowledge, prompted.	သောမနဿသဟဂတံ ဉာဏသမ္ပယုတ္တံ သသင်္ခါရိကမေကံ၊
3. <i>Somanassasahagataṃ ñāṇavippayuttaṃ asankhārikam ekaṃ.</i> One consciousness, accompanied by joy, dissociated from knowledge, unprompted.	သောမနဿသဟဂတံ ဉာဏဝိပ္ပယုတ္တံ အသင်္ခါရိကမေကံ၊
4. <i>Somanassasahagataṃ ñāṇavippayuttaṃ sasankhārikam ekaṃ.</i>	သောမနဿသဟဂတံ ဉာဏဝိပ္ပယုတ္တံ သသင်္ခါရိကမေကံ၊

One consciousness, accompanied by joy, disassociated from knowledge, prompted.	
5. <i>Upekkhāsaḥagataṃ ñāṇasampayuttaṃ asankhārikam ekaṃ.</i> One consciousness, accompanied by equanimity, associated with knowledge, unprompted.	ဥပေက္ခာသဟဂတံ ဉာဏသမ္ပယုတ္တံ အသင်္ခါရိကမေကံ၊
6. <i>Upekkhāsaḥagataṃ ñāṇasampayuttaṃ sasankhārikam ekaṃ.</i> One consciousness, accompanied by equanimity, associated with knowledge, prompted.	ဥပေက္ခာသဟဂတံ ဉာဏသမ္ပယုတ္တံ သသင်္ခါရိကမေကံ၊
7. <i>Upekkhāsaḥagataṃ ñāṇavippayuttaṃ asankhārikam ekaṃ.</i> One consciousness, accompanied by equanimity, dissociated from knowledge, unprompted.	ဥပေက္ခာသဟဂတံ ဉာဏဝိပ္ပယုတ္တံ အသင်္ခါရိကမေကံ၊
8. <i>Upekkhāsaḥagataṃ ñāṇavippayuttaṃ sasankhārikam ekaṃ ti.</i> One consciousness, accompanied by equanimity, dissociated from knowledge, prompted.	ဥပေက္ခာသဟဂတံ ဉာဏဝိပ္ပယုတ္တံ သသင်္ခါရိကမေကံ။
<i>Imāni aṭṭha pi sahetuka-kāmāvacara-kriyācittāni nāma.</i> These are the eight types of sense-sphere functional consciousness with roots.	ဣမာနိ အဋ္ဌပိ သဟေတုက ကာမာဝစရ ကိရိယစိတ္တာနိ နာမ။

Summary of Sense-Sphere beautiful Consciousness

*Vedanā-ñāṇa-sankhāra bhedenā catuvīsati
Sahetu-kāmāvacara puññāpakakiriyā matā.*

The sense-sphere consciousness with roots-understood as wholesome, resultant, and functional – becomes twenty-four by classification according to feeling, knowledge, and prompting.

Summary of Sense-Sphere Consciousness

*Kāme tevīsapākāni puññāpuññāni vīsati
Ekādasa kriyā cā ti catupaññāsa sabbathā.*

In the sense-sphere twenty-three are resultant, twenty are wholesome and unwholesome, and eleven are functional. Thus there are altogether fifty-four.

နိဂုံး

ဝေဒနာ ဉာဏ သင်္ခါရ ဘေဒေန စတုဝီသတိ။
သဟေတု ကာမာဝစရ ပုည ပါက ကြိယာ မတာ။

ကာမာဝစရစိတ်ပေါင်း ၅၄-ပါး သင်္ဂဟ ဂါထာ
ကာမေ တေဝီသ ပါကာနိ၊ ပုညာပုညာနိ ဝီသတိ။
ကောဒသ ကြိယာ စေတိ၊ စတု ပညာသ သမ္ပတာ။

Fine-Material-Sphere Consciousness (*rūpāvacaracittāṇi*) - 15

ရူပါဝစရစိတ် ၁၅ပါး

Fine-material-Sphere Wholesome Consciousness(*rūpāvacara-kusalacittāṇi*) - 5

ရူပါဝစရကုသိုလ်စိတ် ၅ပါး

Pāli - English	ပါဠိ
1. <i>Vitakka-vicāra-pīti-sukh'-ekaggatā-sahitaṃ paṭhamajjhāna-kusalacittaṃ.</i> First jhāna wholesome consciousness together with initial application, sustained application, zest, happiness, and one-pointedness.	ဝိတက္က ဝိစာရ ပီတိ သုခေ ကဂ္ဂတာ သဟိတံ ပဌမဇ္ဈာန ကုသလစိတ္တံ၊
2. <i>Vicāra-pīti-sukh'-ekaggatā-sahitaṃ dutiyajjhāna-kusalacittaṃ.</i> Second jhāna wholesome consciousness together with, sustained application, zest, happiness, and one-pointedness.	ဝိစာရ ပီတိ သုခေ ကဂ္ဂတာ သဟိတံ ဒုတိယဇ္ဈာန ကုသလစိတ္တံ၊
3. <i>Pīti, sukh'-ekaggatā-sahitaṃ tatiyajjhāna-kusalacittaṃ.</i> Third jhāna wholesome consciousness together with zest, happiness, and one-pointedness.	ပီတိ သုခေ ကဂ္ဂတာ သဟိတံ တတိယဇ္ဈာန ကုသလစိတ္တံ၊
4. <i>Sukh'-ekaggatā-sahitaṃ catutthajjhāna-kusalacittaṃ.</i> Fourth jhāna wholesome consciousness together with happiness and one-pointedness.	သုခေ ကဂ္ဂတာ သဟိတံ စတုတ္ထဇ္ဈာန ကုသလစိတ္တံ၊
5. <i>Upekkh'-ekaggatā-sahitaṃ pañcamajjhāna-kusalacittañ cā ti.</i> Fifth jhāna wholesome consciousness together with equanimity and one-pointedness.	ဥပေက္ခေ ကဂ္ဂတာ သဟိတံ ပဉ္စမဇ္ဈာန ကုသလစိတ္တဉ္စေတိ။
<i>Imāṇi pañca pi rūpāvacara-kusalacittāṇi nāma.</i> These are the five types of fine-material-sphere wholesome consciousness.	ဣမာနိ ပဉ္စပိ ရူပါဝစရ ကုသလ စိတ္တာနိ နာမ။

Fine-material-Sphere Resultant Consciousness (*rūpāvacara -vipākacittāṇi*) - 5

ရူပါဝါစရဝိပါကစိတ် ၅ပါး

Pāli - English	ပါဠိ
1. <i>Vitakka-vicāra-pīti-sukh'-ekaggatā-sahitaṃ paṭhamajjhāna-vipākacittaṃ.</i> First jhāna resultant consciousness together with initial application, sustained application, zest, happiness, and one-pointedness.	ဝိတက္က ဝိစာရ ပီတိ သုခေ ကဂ္ဂတာ သဟိတံ ပဌမဇ္ဈာန ဝိပါကစိတ္တံ၊
2. <i>Vicāra-pīti-sukh'-ekaggatā-sahitaṃ dutiyajjhāna-vipākacittaṃ.</i> Second jhāna resultant consciousness together with sustained application, zest, happiness, and one-pointedness.	ဝိစာရ ပီတိ သုခေ ကဂ္ဂတာ သဟိတံ ဒုတိယဇ္ဈာန ဝိပါကစိတ္တံ၊

Pāli - English	ပါဠိ
3. <i>Pīti, sukh'-ekaggatā-sahitam tatiyajjhāna-vipākacittam.</i> Third jhāna resultant consciousness together with zest, happiness, and one-pointedness.	ပီတိ သုခေ ကဂ္ဂတာ သဟိတံ တတိယဇ္ဈာန ဝိပါကစိတ္တံ၊
4. <i>Sukh'-ekaggatā-sahitam catutthajjhāna-vipākacittam.</i> Fourth jhāna resultant consciousness together with happiness and one-pointedness.	သုခေ ကဂ္ဂတာ သဟိတံ စတုတ္ထဇ္ဈာန ဝိပါကစိတ္တံ၊
5. <i>Upekkh'- ekaggatā-sahitam pañcamajjhāna-vipākacittañ cā ti.</i> Fifth jhāna resultant consciousness together with equanimity and one-pointedness.	ဥပေက္ခေ ကဂ္ဂတာ သဟိတံ ပဉ္စမဇ္ဈာန ဝိပါကစိတ္တဉ္စေတိ။
<i>Imāni pañca pi rūpāvacara-vipākacittāni nāma.</i> These are the five types of fine-material-sphere resultant consciousness.	ဣဏနိ ပဉ္စပိ ရူပါဝစရ ဝိပါက စိတ္တာနိ နာမ။

Fine-material-Sphere Functional Consciousness (*rūpāvacara-kriyācittāni*) - 5

ရူပါဝစရကြိယာစိတ် ၅ပါး

Pāli - English	ပါဠိ
1. <i>Vitakka-vicāra-pīti-sukh'-ekaggatā-sahitam paṭhamajjhāna-kriyācittam.</i> First jhāna functional consciousness together with initial application, sustained application, zest, happiness, and one-pointedness.	ဝိတက္က ဝိစာရ ပီတိ သုခေ ကဂ္ဂတာသဟိတံ ပဌမဇ္ဈာန ကိရိယစိတ္တံ၊
2. <i>Vicāra-pīti-sukh'-ekaggatā-sahitam dutiyajjhāna-kriyācittam.</i> Second jhāna functional consciousness together with sustained application, zest, happiness, and one-pointedness.	ဝိစာရ ပီတိ သုခေ ကဂ္ဂတာ သဟိတံ ဒုတိယဇ္ဈာန ကိရိယစိတ္တံ၊
3. <i>Pīti, sukh'-ekaggatā-sahitam tatiyajjhāna-kriyācittam.</i> Third jhāna functional consciousness together with zest, happiness, and one-pointedness.	ပီတိ သုခေ ကဂ္ဂတာ သဟိတံ တတိယဇ္ဈာန ကိရိယစိတ္တံ၊
4. <i>Sukh'-ekaggatā-sahitam catutthajjhāna-kriyācittam.</i> Fourth jhāna functional consciousness together with happiness and one-pointedness.	သုခေ ကဂ္ဂတာ သဟိတံ စတုတ္ထဇ္ဈာန ကိရိယစိတ္တံ၊
5. <i>Upekkh'- ekaggatā-sahitam pañcamajjhāna-kriyācittañ cā ti.</i> Fifth jhāna functional consciousness together with equanimity and one-pointedness.	ဥပေက္ခေ ကဂ္ဂတာ သဟိတံ ပဉ္စမဇ္ဈာန ကိရိယစိတ္တဉ္စေတိ။
<i>Imāni pañca pi rūpāvacara-kriyācittāni nāma.</i> These are the five types of fine-material-sphere functional consciousness.	ဣဏနိ ပဉ္စပိ ရူပါဝစရ ကိရိယာ စိတ္တာနိ နာမ။
<i>Icc'evaṃ sabbathā pi paṇṇarasa rūpāvacara-kusala-vipāka kriyā cittāni samattāni.</i>	ဣစ္စေဝံ သဗ္ဗထာပိ ပန္နရသ ရူပါဝစရ-ကုသလ ဝိပါက ကိရိယစိတ္တာနိ သမတ္တာနိ။

Pāli - English	ပါဠိ
Thus end, in all, the fifteen types of fine-material-sphere wholesome, resultant, and functional consciousness.	

IMMATERIAL-SPHERE CONSCIOUSNESS - 12 (*arūpāvacaracittāi*)

အရူပါဝစရစိတ် ၁၂ ပါး

Immaterial-Sphere Wholesome Consciousness (*arūpāvacara-kusalacittāni*) - 4

အရူပါဝစရကုသိုလ်စိတ် ၄-ပါး

Pāli - English	ပါဠိ
1. <i>Ākāśānañcāyatana-kusalacittaṃ.</i> Wholesome consciousness pertaining to the base of infinite space.	အာကာသာနဉ္စာယတန ကုသလ စိတ္တံ
2. <i>Viññāṇañcāyatana-kusalacittaṃ.</i> Wholesome consciousness pertaining to the base of infinite consciousness.	ဝိညာဏဉ္စာယတန ကုသလ စိတ္တံ
3. <i>Ākiñcaññāyatana-kusalacittaṃ.</i> Wholesome consciousness pertaining to the base of nothingness.	အာကိဉ္စညာယတန ကုသလ စိတ္တံ
4. <i>N'evasaññān'āsaññāyatana-kusalacittañ cā ti.</i> Wholesome consciousness pertaining to the base of neither-perception-nor-non-perception.	နေဝသညာ နာသညာ ယတနကုသလ စိတ္တဉ္စေတိ
<i>Imāni cattāri pi arūpāvacara-kusalacittāni nāma.</i> These are the four types of immaterial-sphere wholesome consciousness.	ဣမာနိ စတ္တာရိပိ အရူပါဝစရ ကုသလ စိတ္တာနိ နာမ။

Immaterial-Sphere Resultant Consciousness (*arūpāvacara-vipākācittāni*) - 4

အရူပါဝစရဝိပါက်စိတ် ၄-ပါး

Pāli - English	ပါဠိ
1. <i>Ākāśānañcāyatana-vipākācittaṃ.</i> Resultant consciousness pertaining to the base of infinite space.	အာကာသာနဉ္စာယတန ဝိပါက စိတ္တံ
2. <i>Viññāṇañcāyatana-vipākācittaṃ.</i> Resultant consciousness pertaining to the base of infinite consciousness.	ဝိညာဏဉ္စာယတန ဝိပါက စိတ္တံ
2. <i>Ākiñcaññāyatana-vipākācittaṃ.</i> Resultant consciousness pertaining to the base of nothingness.	အာကိဉ္စညာယတန ဝိပါက စိတ္တံ
4. <i>N'evasaññān'āsaññāyatana-vipākācittañ cā ti.</i> Resultant consciousness pertaining to the base of neither-perception-nor-non-perception.	နေဝသညာ နာသညာ ယတနဝိပါက စိတ္တဉ္စေတိ
<i>Imāni cattāri pi arūpāvacara-vipākācittāni nāma.</i> These are the four types of immaterial-sphere resultant consciousness.	ဣမာနိ စတ္တာရိပိ အရူပါဝစရ ဝိပါက စိတ္တာနိ နာမ။

အရူပါဝစရကြိယာစိတ် ၄-ပါး

Pāli - English	ပါဠိ
1. <i>Ākāśānañcāyatana-kriyācittaṃ.</i> Functional consciousness pertaining to the base of infinite space.	အာကာသာနဉ္စာယတန ကိရိယ စိတ္တံ
2. <i>Vīññāṇañcāyatana-kriyācittaṃ.</i> Functional consciousness pertaining to the base of infinite consciousness.	ဝိညာဏဉ္စာယတန ကိရိယ စိတ္တံ
3. <i>Ākiñcaññāyatana-kriyācittaṃ.</i> Functional consciousness pertaining to the base of nothingness.	အာကိဉ္စညာယတန ကိရိယ စိတ္တံ
4. <i>N'evasaññān'āsaññāyatana-kriyācittañ cā ti.</i> Functional consciousness pertaining to the base of neither-perception-nor-non-perception.	နေဝသညာ နာသညာ ယတနကိရိယ စိတ္တဉ္စေတိ။
<i>Imāni cattāri pi rūpāvacara-kriyācittāni nāma.</i> These are the four types of immaterial-sphere Functional consciousness.	ဣမာနိ စတ္တာရိပိ အရူပါဝစရ ကိရိယ စိတ္တာနိ နာမ။
<i>Icc'evaṃ sabbathā pi dvādasā arūpāvacara-kusala-vipāka-kriyā-cittāni samattāni.</i> Thus end, in all, the twelve types of immaterial-sphere wholesome, resultant, and functional consciousness.	ဣစ္စေဝံ သဗ္ဗထာပိ ဒွါဒသ အရူပါဝစရ ကုသလ ဝိပါက ကိရိယ စိတ္တာနိ သမတ္တာနိ။

WHAT IS JHĀNA?

Jhāna is mental absorption when the mind is focused on a sense object for hours. It is a combination of *jhāna* factors (*jhānaṅga*).

These factors number five in total. They are:

1. *Vitakka* - initial application that applies the mind to the sense object.
2. *Vicāra* - sustained application that examines the object again and again.
3. *Pīti* - joy or pleasurable interest in the object
4. *Vedanā* - feeling, sensation (two kinds of *vedanā* that occur in *jhāna* are:
 - a. *Sukha* - pleasant feeling, bliss
 - b. *Upekkhā* - neutral feeling, equanimity
5. *Ekaggatā* - one pointedness, concentration (*samādhi*)

Supernormal Consciousness - *Abhiññāṇa Cittas*

Thus, the fifth *rūpavacara kusala citta* is called the *kusala abhiññāṇa citta*, and the fifth *rūpavacara kiriya citta* is called the *kiriya abhiññāṇa citta*, when they are associated with supernormal knowledge.

All the four *arūpa-jhānas* belong to the category of the fifth *jhāna* because they are based on the fifth *rūpa-jhāna*. They all have only two *jhāna*-factors, namely *upekkhā* and *ekaggatā*.

Summary of Immaterial-Sphere Consciousness

Ālambanappabhedena catudh'ārūppamānasam
Puññapākakriyābheda puna dvādasasadhā thitam.

Immaterial-sphere consciousness is fourfold when classified by way of object. When again divided by way of the wholesome, resultant, and the functional, it stands at twelve types.

သင်္ဂဟဂါထာ

အာလမ္ဗဏပွဘေဒန၊ စတုဓရူပ မာနသံ။
ပုညပါက ကြိယာ ဘေဒါ၊ ပုန ဒွါဒသဓာ ဌိတံ။

Supramundane Consciousness - 8 (*lokuttaracittāni*)

လောကုတ္တရာစိတ် အကျဉ်း ၈-ပါး

Supramundane Wholesome Consciousness (*lokuttara-kusalacittāni*) - 4

လောကုတ္တရာကုသိုလ်စိတ် ၄-ပါး

Pāli - English	ပါဠိ
1. <i>Sotāpatti-maggacittam.</i> Path consciousness of stream-entry.	သောတာပတ္တိမဂ္ဂစိတ္တံ၊
2. <i>Sakadāgāmi-maggacittam.</i> Path consciousness of once-returning.	သကဒါဂါမိမဂ္ဂစိတ္တံ၊
3. <i>Anāgāmi-maggacittam.</i> Path consciousness of non-returning.	အနာဂါမိမဂ္ဂစိတ္တံ၊
4. <i>Arahatta-maggacittañ cā ti.</i> Path consciousness of Arahantship.	အရဟတ္တမဂ္ဂစိတ္တဉ္စေတိ။
<i>Imāni cattāri pi lokuttara-kusalacittāni nāma.</i> These are the four types of supramundane wholesome consciousness.	ဣမာနိ စတ္တာရိပိ လောကုတ္တရ ကုသလ စိတ္တာနိ နမ။

Supramundane Resultant Consciousness (*lokuttara-vipākacittāni*)

လောကုတ္တရာ ဝိပါကစိတ် ၄-ပါး

Pāli - English	ပါဠိ
1. <i>Sotāpatti-phalacittam.</i> Fruition consciousness of stream-entry	သောတာပတ္တိဖလစိတ္တံ၊
2. <i>Sakadāgāmi-phalacittam.</i> Fruition consciousness of once-returning.	သကဒါဂါမိဖလစိတ္တံ၊
3. <i>Anāgāmi-phalacittam.</i> Fruition consciousness of non-returning.	အနာဂါမိဖလစိတ္တံ၊
4. <i>Arahatta-phalacittañ cā ti.</i> Fruition consciousness of Arahantship.	အရဟတ္တဖလစိတ္တဉ္စေတိ
<i>Imāni cattāri pi lokuttara-vipākacittāni nāma.</i> These are the four types of supramundane resultant consciousness.	ဣမာနိ စတ္တာရိပိ လောကုတ္တရ ဝိပါက စိတ္တာနိ နာမ။
<i>Icc'evaṃ sabbathā pi aṭṭha lokuttara-kusala-vipākacittāni samattāni.</i> Thus end, in all, the eight types of supramundane wholesome and resultant consciousness.	ဣစ္စေဝံ သဗ္ဗထာပိ အဋ္ဌ လောကုတ္တရ ကုသလ ဝိပါက စိတ္တာနိ သမတ္တာနိ။

Summary of Supramundane Consciousness

Catummaggappabhedenā catudhā kusalam tathā Pākaṃ tassa phalattā ti aṭṭhadh' ānuttaram matam.

The wholesome consciousness is fourfold, divided by way of the four paths. So too are the resultants, being their fruits. Thus, the supramundane should be understood as eightfold.

သင်္ဂဟဂါထာ

စတုမဂ္ဂပ္ပဘေဒေန၊ စတုစ ကုသလံ တထာ။
ပါကံ တဿ ဖလတ္ထတိ၊ အဋ္ဌဓာနုတ္တရံ မတံ။

Comprehensive Summary of Consciousness <i>Dvādas' ākusālān' evaṃ kusālān' ekavīsati Chattims' eva vipākāni kriyācittāni vīsati.</i> Thus, there are twelve unwholesome types of consciousness, and twenty-one wholesome types. Resultants are thirty-six in number, and functional types of consciousness are twenty. <i>Catupaññāsadhā kāme rūpe paṇṇaras' iraye Cittāni dvādas' āruppe aṃuḥhadh' ānuttare tathā.</i> There are fifty-four sense-sphere types of consciousness, and fifteen assigned to the fine-material sphere. There are twelve types of consciousness in the immaterial sphere, and eight that are supramundane.	စိတ် အကျဉ်း ၈၉-ပါး ဇာတ်အားဖြင့် ရေတွက်ခြင်း ဒွါဒသာကုသလာနေဝံ၊ ကုသလာနေကဝီသတိ။ ဆတ္တိံ သေဝ ဝိပါကာနိ၊ ကြိယစိတ္တာနိ ဝီသတိ။ ဘုံအားဖြင့် ရေတွက်ခြင်း စတုပညာသမာ ကာမေ၊ ရူပေ ပန္နုရသီရယေ။ စိတ္တာနိ ဒွါဒသာရူပေ၊ အဋ္ဌဓာနုတ္တရေ တထာ။
---	--

In Brief <i>Ittham ekūnanavutippabhedam pana mānasam Ekavīsasatam v'ātha vibhajanti vicakkhaṇā.</i> These different classes of consciousness, which thus number eighty-nine, the wise divide into one hundred and twenty-one.	နိဂုံး ဣတ္ထမေကူန နဂုတိပဘောဒံ ပန မာနသံ။ ဧကဝီသသတံ ဝါထ၊ ဝိဘန္တိ ဝိစက္ခဏာ?
---	---

121 Types of Consciousness (*ekavīsasatāni cittāni*)

In Detail <i>Katham ekūnanavutividham cittam ekavīsasatam hoti?</i>	စိတ်အကျယ် ၁၂၁-ပါး ကထမေကူန နဂုတိဝိမံ စိတ္တံ ဧကဝီသတံ ဟောတိ?
--	--

Lokuttara Citta at length - 40

လောကုတ္တရာစိတ် အကျယ် ၄၀-ပါး

Sotāpatti-maggacittam - 5 သောတာပတ္တမဂ် စိတ် ၅-ပါး

Pāli - English	ပါဠိ
1. <i>Vitakka-vicāra-pīti-sukh'-ekaggatā-sahitam paṭhamajjhānasotāpatti-maggacittam.</i> The first jhāna path consciousness of stream-entry together with initial application, sustained application, zest, happiness, and one-pointedness.	ဝိတက္က ဝိစာရ ပီတိ သုခေ ကဂ္ဂတာ သဟိတံ ပဌမဇ္ဈာနသောတာပတ္တိမဂ္ဂ စိတ္တံ၊
2. <i>Vicāra-pīti-sukh'-ekaggatā-sahitam dutiyajjhāna-sotāpattimaggacittam.</i> The second jhāna path consciousness of stream-entry together with sustained application, zest, happiness, and one-pointedness.	ဝိစာရ ပီတိ သုခေ ကဂ္ဂတာ သဟိတံ ဒုတိယဇ္ဈာန သောတာပတ္တိမဂ္ဂ စိတ္တံ၊

Pāli - English	ပါဠိ
3. <i>Pīti-sukh'-ekaggatā-sahitaṃ tatiyajjhāna-sotāpatti-maggacittaṃ.</i> The third jhāna path consciousness of stream-entry together with zest, happiness, and one-pointedness.	ပီတိ သုခေ ကဂ္ဂတာသဟိတံ တတိယဇ္ဈာနသောတာပတ္တိမဂ္ဂ စိတ္တံ၊
4. <i>Sukh'-ekaggatā-sahitaṃ catutthajjhāna-sotāpatti-maggacittaṃ.</i> The fourth jhāna path consciousness of stream-entry together with happiness and one-pointedness.	သုခေ ကဂ္ဂတာ သဟိတံ စတုတ္ထဇ္ဈာနသောတာပတ္တိမဂ္ဂ စိတ္တံ၊
5. <i>Upekkh'-ekaggatā-sahitaṃ pañcamajjhāna-sotāpatti-maggacittañ cā ti.</i> The fifth jhāna path consciousness of stream-entry together with equanimity and one-pointedness.	ဥပေက္ခေ ကဂ္ဂတာ သဟိတံ ပဉ္စမဇ္ဈာနသောတာပတ္တိမဂ္ဂ စိတ္တဉ္စေတိ။
<i>Imāni pañca pi sotāpatti-maggacittāni nāma.</i> These are the five types of path consciousness of stream-entry.	ဣမာနိ ပဉ္စပိ သောတာပတ္တိမဂ္ဂစိတ္တာနိ နာမ။
<i>Tathā sakadāgāmi-magga, anāgāmi-magga, arahatta-magga cittañ cā ti samavāsati maggacittāni.</i> <i>Tathā phalacittāni cā ti samacattālīsa lokuttaracittāni bhavanti ti.</i> So too for the path consciousness of once-returning, of non-returning, and of Arahantship, making twenty types of path consciousness. Similarly, there are twenty types of fruition consciousness. Thus, there are forty types of supramundane consciousness.	တထာ သကဒါဂါမိမဂ္ဂ အနာဂါမိမဂ္ဂ အရဟတ္တမဂ္ဂစိတ္တဉ္စေတိ သမဝီသတိ မဂ္ဂစိတ္တာနိ။ တထာ ဖလစိတ္တာနိ စေတိ သမစတ္တာလီသလောကုတ္တရ စိတ္တာနိ ဘဝန္တိတိ။

- **Lokuttara cittas - 8 or 40**

The 4 *magga-cittas* (path-consciousness) and the 4 *phala-citta* (fruit-consciousness) constitute 8 *lokuttara cittas*. When they are multiplied by 5 *rūpāvacara jhānas*, we get 40 *lokuttara cittas*.

Lokuttara - supramundane or beyond the three spheres of existence. The 8 *lokuttara cittas* together with *Nibbāna* constitute the '9 supramundane dhammas' (*nava-lokuttara-dhamma*).

- **Total number of *cittas* 89 or 121**

The 81 *lokiya citta* together with 8 *lokuttara citta* (*vipassanā-yānika* way) make up 89 *cittas* in all.

Or if we combine 81 *lokiya cittas* with 40 *lokuttara cittas* (*samatha-yānika* way) make up 121 *cittas* in all.

- **Asobbhana cittas - 30**

They comprise 12 *akusala cittas* and 18 *ahetuka cittas*. The *akusala cittas* as not 'beautiful' (*sobhaṇa*) because they are associated with evil roots - namely *lobha* (greed), *dosa* (hatred) and *moha* (delusion).

The *ahetuka cittas* are regarded as 'not beautiful' (*asobhaṇa*) because they are not associated with wholesome roots, namely *alobha* (generosity), *adosa* (goodwill) and *amoha* (wisdom).

The meaning of *Pāli* terms:

Magga - By removing mental defilements, it attains *Nibbāna*, so it is called *magga*.

Maggaṅga - The eight factors that compose *magga*: they are described as the “Eightfold Noble Path.”

Phala - The effect of *magga*, is also four, according to *magga* that is its cause.

Classification of Cittas according to Feeling (chart)

Name of <i>citta</i>	<i>Somanassa</i>	<i>Domanassa</i>	<i>Upekkhā</i>	<i>Sukkha</i>	<i>Dukkha</i>	Total
<i>Akusala</i>	4	2	6	-	-	12
<i>Ahetuka</i>	2	-	14	1	1	18
<i>Kāma sobhaṇa</i>	12	-	12	-	-	24
<i>Kāma citta</i>	18	2	32	1	1	54
<i>Mahaggata</i>	12	-	15	-	-	27
<i>Lokiya</i>	30	2	47	1	1	81
<i>Lokuttara</i>	32	-	8	-	-	40
<i>Total citta</i>	62	2	55	1	1	121

CHART OF THE 89 AND 121 CITTAS

CITTA					
MUNDANE CITTAS 81					<i>Lokuttracittāni</i> 8/40
Sense-sphere cittas 54					<i>Lokuttracittāni</i> 8/40
Sense-sphere cittas 54			Fine-material-sphere cittas 15	Immaterial-sphere cittas 12	<i>Lokuttracittāni</i> 8/40
Unwholesome cittas 12	Rootless cittas 18	Sense-sphere beautiful cittas 24	Fine-material-sphere cittas 15	Immaterial-sphere cittas 12	<i>Lokuttracittāni</i> 8/40
Greed-rooted cittas 8	Unwholesome-resultant 7	Sense-sphere wholesome 8	Fine-material-sphere wholesome 5	Immaterial-sphere wholesome 4	<i>Maggacittaṃ</i> 4/20 <i>Phalacittaṃ</i> 4/20
Hatred-rooted cittas 2	Wholesome-resultant 8	Sense-sphere resultant 8	Fine-material-sphere resultant 5	Immaterial-sphere resultant 4	
Delusion-rooted cittas 2	Rootless functional 3	Sense-sphere functional 8	Fine-material-sphere functional 5	Immaterial-sphere functional 4	

THE COMPLETE CHART ON CITTAS									
Name of Citta		Akusala	Kusala	Vipāka	Kiriya	Total cittas			
Lobha-mūla	8	Dit-Sam, Dit-Vi ○○○○●●●● 'A, 'Sa 'A, Sa		Cak So Ghā Ji Kā Sam Ti ●●●●▲●● C,S,G,J,K Sam Ti Ti ●●●●△●○○	Pan-D/Mano-Dva/ Hasituppā ● ● ○	Akusala Citta 12	Asobhana Citta 30	Kāmāvacara Citta 54	Lokiya Citta 81
Dosa-mūla	2	Pati-Sam ★ ★ A Sa				Ahetuka Citta 18			
Moha-mūla	2	Vici-Sam Ud-Sam ● ●				Ahetuka Citta 18			
Akusala Vipāka	7								
Ahetuka Kusala Vipāka	8								
Ahetuka Kiriya	3								
Mahā-kusala	8		Nāna-Sa, Nāna-Vi ○○○○●●●● A, Sa A, Sa			Kāma-sobh 24			Total Citta in brief 89
Mahā-vipāka	8			○○○○●●●●					
Mahā-kiriya	8				○○○○●●●●				
Rūpāvacara-kusala	5		Vi Cā Pi Su/U Eg ○ ○ ○ ○ ● Bhi Pa Du Ta Sa Pañ						
Rūpāvacara-vipāka	5			○○○○●					
Rūpāvacara-kiriya	5				○○○○●Bhi				
Arūpāvacara-kusala	4		Ākā Vññ Ākin Neva ● ● ● ●						
Arūpāvacara-vipāka	4			● ● ● ●					
Arūpāvacara-kiriya	4				● ● ● ●				
Lokuttara-kusala	4		So Dā Nā Ar ● ● ● ●						
Lokuttara-vipāka	4			● ● ● ●					
Sotāpatti-magga	5		Vi Cā Pi Su/U Eg ○ ○ ○ ○ ● Pa Du Ta Sa Pañ	○ ○ ○ ○ ● ○ ○ ○ ○ ● ○ ○ ○ ○ ● ○ ○ ○ ○ ●					
Sakadāgāmi-magga	5		○ ○ ○ ○ ●						
Anāgāmi-magga	5		○ ○ ○ ○ ●						
Arahatta-magga	5		○ ○ ○ ○ ●						
Sotāpatti-phala	5								
Sakadāgāmi-phala	5								
Anāgāmi-phala	5								
Arahatta-phala	5								
Citta in brief		12	21	36	20	Total = 89			
Citta at length			37	52		Total = 121			

CHAPTER II

CETASIKAS - MENTAL FACTORS စေတသိက - စေတသိက်ပိုင်း

Pāli - English	ပါဠိ
Characteristics of Cetasika <i>Ekuppāda-nirodhā ca ekālabhāna-vatthukā</i> <i>Cetoyuttā dvipaṇṇāsa dhammā cetasikā matā.</i>	စေတသိက် လက္ခဏာ ၄-ပါး ကေုပ္ပါဒ နိရောဓာ စ၊ ကောလမ္ဗဏ ဝတ္ထုကာ။ စေတောယုတ္တာ ဒွိပညာသ၊ ဓမ္မာ စေတသိကာ မတာ။
1. <i>Ekuppāda</i> - it arises together with <i>citta</i> (consciousness);	၁။ ကေုပ္ပါဒ - စိတ်နှင့် အတူဖြစ်ခြင်း
2. <i>Ekanirodha</i> - it perishes together with <i>citta</i> (consciousness);	၂။ ကေုပ္ပါဒ - စိတ်နှင့် အတူချုပ်ခြင်း
3. <i>Ekālabhāna</i> - it takes the same object (<i>arammana</i>) which <i>citta</i> takes;	၃။ ကောလမ္ဗဏ - စိတ်နှင့် အာရုံတူခြင်း
4. <i>Ekavattuka</i> - it shares a common physical base (<i>vatthu</i>) with <i>citta</i> .	၄။ ကေဝတ္ထုကာ - စိတ်နှင့် မှီရာတူခြင်း

The Fifty-Two Mental Factors စေတသိက် ၅၂-ပါး

Classification of Cetasikas

Pāli - English	ပါဠိ
General mental concomitants - <i>Aññasamāna</i>	သဗ္ဗစိတ္တ သာဓာရဏ စေတသိက် ၇-ပါး
1. Seven universals; <i>sabbacitta-sādhāraṇa cetasikas</i>	ပကိဏ္ဏစေတသိက် ၆-ပါး
2. Six particulars; <i>pakiṇṇaka cetasikas</i>	အကုသိုလ်စေတသိက် ၁၄-ပါး
3. Fourteen immoral mental concomitants; <i>akusala cetasikas</i> and	သောဘန စေတသိက် ၂၅-ပါး
4. Twenty-five beautiful mental concomitants. <i>sobhaṇa cetasikas</i>	

The Ethically Variable Factors - 13 (*aññasamāna cetasika*) အညသမာန်စေတသိက် ၁၃-ပါး

The Universals (*sabbacitta-sādhāraṇa*) - 7 သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရဏ စေတသိက် ၇-ပါး

Pāli - English	ပါဠိ
<i>Katham?</i> <i>Phasso, vedanā, saññā, cetanā,</i> <i>ekaggatā, jīvitindriyaṃ, manasikāro</i> <i>cā ti satt' ime cetasikā sabbacittasādhāraṇā</i> <i>nāma.</i>	ကထံ? ဖဿော, ဝေဒနာ, သညာ, စေတနာ, ကေဂ္ဂတာ, ဇီဝိတိန္ဒြိယံ, မနသိကာရော စေတိ သတ္ထိမေ စေတသိကာ သဗ္ဗစိတ္တ သာဓာရဏာ နာမ။
1. <i>Phasso, phassa</i> (contact or mental impression)	၁။ ဖဿော, ဖဿ (အာရုံကိုတွေ့ထိခြင်းသဘော)
2. <i>Vedanā</i> (feeling or sensation)	၂။ ဝေဒနာ (အာရုံ၏အရသာကို ခံစားခြင်းသဘော)

Pāli - English	ပါဠိ
3. <i>Sañña</i> (perception)	၃။ သညာ (အာရုံကို မှတ်သားခြင်းသဘော)
4. <i>Cetanā</i> (volition or intension)	၄။ စေတနာ (ယှဉ်ဘက်တရားတို့ကို ဆိုင်ရာကိစ္စ၌ စေ့ဆော်ခြင်း)
5. <i>Ekaggatā</i> (one-pointedness, concentration)	၅။ ကေဂ္ဂတာ (တစ်ခုတည်းသောအာရုံ၌ တည်ကြည်ခြင်း)
6. <i>Jīvitindriyaṃ</i> (vitality of psychic life)	၆။ ဇီဝိတိန္ဒြိယံ ဇီဝိတိန္ဒြေ (ယှဉ်ဖက်တရားတို့ကို စောင့်ထိန်း/အစိုးရခြင်း)
7. <i>Manasikāro, Manasikāra</i> (attention or advertence)	၇။ မနသိကာရော, မနသိကာရ (စိတ်၌အာရုံပေါ်လာ အောင်နှလုံးသွင်းခြင်း)

Pakiṇṇaka Cetasikas - Particulars 6 ပကိဏ္ဍိယစေတသိက် ၆-ပါး

Pāli - English	ပါဠိ
<i>Vitakko, vicāro, adhimokkho, viriyaṃ, pīti, chando cā ti cha ime cetasikā pakiṇṇakā nāma.</i>	ဝိတက္ကော, ဝိစာရော, အဓိမောက္ခော, ဝီရိယံ ပီတိ, ဆန္ဒော စာတိ ဆ ဣမေ စေတသိကာ ပကိဏ္ဍကာ နာမ။
1. <i>Vitakko, vitakka</i> (initial application or thought conception)	၁။ ဝိတက္ကော, ဝိတက် (ယှဉ်ဘက်တရားတို့ကို အာရုံသို့ တင်ပေးခြင်း)
2. <i>Vicāro, vicāra</i> (sustained application or discursive thinking)	၂။ ဝိစာရော, ဝိစာရ (အာရုံကိုသုံးသပ်ခြင်း၊ ထပ်၍ထပ်၍ ယူခြင်း)
3. <i>Adhimokko, adhimokka</i> (decision or determination)	၃။ အဓိမောက္ခော, အဓိမောက္ခ (အာရုံကို ဆုံးဖြတ်ချက် ချခြင်း သဘော)
4. <i>Viriyaṃ, viriya</i> (effort of energy or exertion)	၄။ ဝီရိယံ, ဝီရိယ (သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို ထောက်ပံ့ခိုင် စေခြင်း)
5. <i>Pīti</i> (zest, rapture or interest)	၅။ ပီတိ (အာရုံကို နှစ်သက်ခြင်းသဘော)
6. <i>Chando, chanda</i> (wish, desire or will)	၆။ ဆန္ဒော, ဆန္ဒ (လိုလားတောင့်တခြင်း)

Akusala Cetasikas – Immoral mental Concomitants 14 အကုသိုလ်စေတသိက် ၁၄-ပါး

Pāli - English	ပါဠိ
<i>Moho, moha</i> (delusion, ignorance, dullness)	၁။ မောဟော, မောဟ (အာရုံ၏အမှန်သဘောကိုမသိခြင်း၊ ဖုံးကွယ်ခြင်းသဘော)
<i>Ahiraṃ, ahirika</i> (lack of moral shame, impudence)	၂။ အဟိရိကံ, အဟိရိက (မကောင်းမှုဒုစရိုက် စသည်မှ မရှက်ခြင်း)
<i>Anottappaṃ, anottappa</i> (lack of moral dread, recklessness)	၃။ အနောတ္တပ္ပံ, အနောတ္တပ္ပ (မကောင်းမှုဒုစရိုက်စသည်မှ မကြောက်လန့်ခြင်း)
<i>Uddhaccaṃ, uddhacca</i> (unrest, restlessness, distraction)	၄။ ဥဒ္ဓစ္စံ, ဥဒ္ဓစ္စ (စိတ်၏မငြိမ်သက်ခြင်း၊ ပျံ့လွင့်ခြင်း)
<i>Lobho, loba</i> (greed, attachment, sensuous desire)	၅။ လောဘော, လောဘ (လောကီအာရုံ, ကာမဂုဏ်တို့၌ တက်မက်ခြင်း)
<i>Diṭṭhi</i> (wrong view, evil opinion)	၆။ ဒိဋ္ဌိ (မှားမှားယွင်းယွင်းသိမြင်ခြင်း၊ အယူမှားခြင်း သဘော)
<i>Māno, māna</i> (conceit, pride)	၇။ မာနော, မာန (ထောင်လွှားတက်ကြွခြင်း၊ မာန်မူခြင်း သဘော)
<i>Doso, dosa</i> (hatred, anger, aversion)	၈။ ဒေါသော, ဒေါသ (ခက်ထန်ကြမ်းတမ်းသောအားဖြင့် ပြစ်မှားခြင်း)
<i>Issā</i> (envy, jealousy)	၉။ ဣဿာ (သူတစ်ပါးစည်းစိမ်, ဂုဏ်သိန်ကို ငြူစူ, မနာလို မရှုမိမ့်နိုင်ခြင်း)
<i>Macchariyaṃ, macchariya</i> (avarice, stinginess, selfishness)	၁၀။ မစ္ဆရိယံ, မစ္ဆရိယ (မိမိစည်းစိမ်ကို လျှို့ဝှက်ခြင်း၊ ဝန်တိုခြင်း၊ နှမြောခြင်း)
<i>Kukkuccaṃ, kukkucca</i> (worry, scruples, remorse)	၁၁။ ကုက္ကုစ္စံ, ကုက္ကုစ္စ (ပြုပြီးသောဒုစရိုက်, မပြုလိုက် မိသော သုစရိုက်တို့ကို အာရုံပြု၍ နောင်တတဖန် ပူပန်ခြင်းသဘော)
<i>Thinaṃ, thīna</i> (sloth)	၁၂။ ထိနံ, ထိန (စိတ်၏အမှု၌မခန့်ခြင်း၊ လေးလံထိုင်းမှိုင်း ခြင်း သဘော)
<i>Middhaṃ, middha</i> (torpor)	၁၃။ မိဒ္ဓံ, မိဒ္ဓ (စေတသိက်၏အမှု၌ မခန့်ခြင်း၊ လေးလံထိုင်းမှိုင်း ခြင်း သဘော)
<i>Vicikicchā</i> (doubt, perplexity)	၁၄။ ဝိစိကိစ္ဆာ (အာရုံကိုမဆုံးဖြတ်နိုင်ခြင်း၊ ယုံမှားသံသယ ဖြစ်ခြင်း)

Sobhana Cetasika - Beautiful Mental Concomitants 25

သောဘန စေတသိက် ၂၅-ပါး

Sobhana-Sādhāraṇa Cetasikas – Beautiful Mental Concomitants 19

သောဘန သာဓာရဏ စေတသိက် ၁၉-ပါး

Pāli - English	ပါဠိ
<i>Saddhā, sati, hiri, ottappaṃ, alobho, adoso, tatramajjhataṭṭā, kāyapassaddhi, citta-passaddhi, kāyalahutā, cittalahutā, kāyamudutā, cittamudutā, kāyakammaññatā, cittakammaññatā, kāyapāguññatā, citta-pāguññatā, kāyujjukatā, cittujjukatā cā ti ekūnavīsati me cetasikā sobhanasādhāraṇā nāma.</i>	သဒ္ဓါ၊ သတိ၊ ဟိရီ၊ ဩတ္တပ္ပံ၊ အလောဘော၊ အဒေါသော၊ တတြမဇ္ဈတ္တတာ၊ ကာယပ္ပဿဒ္ဓိ၊ စိတ္တပ္ပဿဒ္ဓိ၊ ကာယလဟုတာ၊ စိတ္တလဟုတာ၊ ကာယမုဒုတာ၊ စိတ္တမုဒုတာ၊ ကာယကမ္မညတာ၊ စိတ္တကမ္မညတာ၊ ကာယပါဂုညတာ၊ စိတ္တပါဂုညတာ၊ ကာယုဇ္ဇတကာ၊ စိတ္တုဇ္ဇတကာ စေတိ ဧကုသဝိသတိမေ စေတသိကာ သောဘနသာဓာရဏာ နာမ။
1. <i>Saddhā</i> (faith, confidence)	၁။ သဒ္ဓါ (ရတနာသုံးပါးနှင့် ကံ၊ ကံ၏အကျိုးစသည်ကို ယုံကြည်ခြင်း)
2. <i>Sati</i> (mindfulness, attentiveness)	၂။ သတိ (ကုသိုလ်နှင့်ဆိုင်ရာကို အမှတ်ရမှု၊ မမေ့ လျော့မှု)
3. <i>Hiri</i> (moral shame)	၃။ ဟိရီ (မကောင်းမှုဒုစရိုက်မှ ရှက်မှု)
4. <i>Ottappaṃ, ottappa</i> (moral dread)	၄။ ဩတ္တပ္ပ (မကောင်းမှုဒုစရိုက်မှ ကြောက်မှု)
5. <i>Alobho, alobha</i> (non-attachment, non-greed, generosity)	၅။ အလောဘ (လောကီအာရုံ၊ ကာမဂုဏ်ကို မလိုချင်မှု၊ မစုံမက်မှု)
6. <i>Ahdoso, ahdosa</i> (goodwill, forbearance, loving-kindness)	၆။ အဒေါသ (မကြမ်းတမ်းမှု၊ မပြစ်မှားမှု)
7. <i>Tatramajjhataṭṭā</i> (equanimity, mental balance)	၇။ တတြမဇ္ဈတ္တတာ (ထိုထိုအာရုံ၌ သမ္ပယုတ်တရား တို့ကို လျစ်လျူရှု စေမှု)
8. <i>Kāyapassaddhi</i> (tranquility of the mental body)	၈။ ကာယပ္ပဿဒ္ဓိ (စေတသိက်အပေါင်း၏ ငြိမ်းအေးမှု)
9. <i>Citta-passaddhi</i> (tranquility of consciousness)	၉။ စိတ္တပ္ပဿဒ္ဓိ (စိတ်၏ ငြိမ်းအေးမှုသဘော)
10. <i>Kāyalahutā</i> (lightness of the mental body)	၁၀။ ကာယလဟုတာ (စေတသိက်အပေါင်း၏ လျှင်မြန် ပေါ့ပါးမှု)
11. <i>Cittalahutā</i> (lightness of consciousness)	၁၁။ စိတ္တလဟုတာ (စိတ်၏ လျှင်မြန်ပေါ့ပါးမှု)
12. <i>Kāyamudutā</i> (malleability wieldiness of the mental body)	၁၂။ ကာယမုဒုတာ (စေတသိက်အပေါင်း၏ နူးညံ့မှု)
13. <i>Cittamudutā</i> (malleability of consciousness)	၁၃။ စိတ္တမုဒုတာ (စိတ်၏နူးညံ့မှုသဘော)

Pāli - English	ပါဠိ
14. <i>Kāyakammaññatā</i> (wieldiness of the mental body)	၁၄။ ကာယကမ္မညတာ (စေတသိက်အပေါင်း၏ ကုသိုလ်မှု၌ ခံ့ညားမှု)
15. <i>Cittakammaññatā</i> (wieldiness of consciousness)	၁၅။ စိတ္တကမ္မညတာ (စိတ်၏ ကုသိုလ်မှု၌ ခံ့ညားမှု)
16. <i>Kāyapāguññatā</i> (proficiency of the mental body)	၁၆။ ကာယပါဂုညတာ (စေတသိက်၏ ကုသိုလ်၌ ပြွမ်းတီးလေ့လာမှု)
17. <i>Cittapāguññatā</i> (proficiency of consciousness)	၁၇။ စိတ္တပါဂုညတာ (စိတ်၏ ကုသိုလ်မှု၌ ပြွမ်းတီးလေ့လာမှု)
18. <i>Kāyujjukatā</i> (rectitude of the mental body)	၁၈။ ကာယုဇ္ဈကတာ (စေတသိက်၏ ဖြောင့်မတ်မှု)
19. <i>Cittujjukatā</i> (rectitude of consciousness)	၁၉။ စိတ္တုဇ္ဈကတာ (စိတ်၏ ဖြောင့်မတ်မှုသဘော)

Virati Cetasikas -The Abstinences 3 ဝိရတိစေတသိက် ၃-ပါး

Pāli - English	ပါဠိ
<i>Sammā-vācā, Sammā-kammanto, Sammā-ājīvo c'āti tisso Viratiyo nāma.</i>	သမ္မာဝါစာ, သမ္မာကမ္မန္တော, သမ္မာအာဇီဝေါစေတိ တိသော ဝိရတိယော နာမ။
1. <i>Sammāvācā</i> (right speech)	သမ္မာဝါစာ (အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းနှင့် မစပ်ဆိုင်သော ဝစီဒုစရိုက် ၄-ပါးမှရှောင်ကြဉ်မှု)
2. <i>Sammākammanto, sammākammanta</i> (right action)	သမ္မာကမ္မန္တ (အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းနှင့်မစပ်ဆိုင်သော ကာယဒုစရိုက် ၃-ပါးမှရှောင်ကြဉ်မှု)
3. <i>Sammā-ājīvo, sammā-ājīva</i> (right livelihood)	သမ္မာအာဇီဝ (အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းနှင့်စပ်ဆိုင်သော ဝစီဒုစရိုက် ၄-ပါး၊ ကာယဒုစရိုက် ၃-ပါးတို့မှရှောင်ကြဉ်ခြင်း)

Appamañña Cetasikas - Illimitable 2 & *Paññā-driya Cetasika* Wisdom or Insight 1 အပ္ပမညာ စေတသိက် ၂-ပါးနှင့် ပညိန္ဒြေစေတသိက်

Pāli - English	ပါဠိ
<i>Karunā, Muditā Appamaññāyo nāmā'ti sabbathā'pi Paññāndriyena saddhim pañcavīsati'ime Cetasikā Sobhanā'ti veditabbā.</i>	ကရုဏာ, မုဒိတာ အပ္ပမညာယော နာမာတိ သဗ္ဗထာပိ ပညိန္ဒြေယေန သဒ္ဓိံ ပဉ္စဝီသတမေ စေတသိကာ သောဘနာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။
1. <i>Karunā</i> (compassion)	ကရုဏာ (ဒုက္ခိတ သတ္တဝါပညတ်ကို အာရုံပြု၍ သနားမှု)
2. <i>Muditā</i> (sympathetic joy)	မုဒိတာ (သုခိတ သတ္တဝါပညတ်ကို အာရုံပြု၍ ဝမ်းမြောက်မှု)

Pāli - English	ပါဠိ
3. <i>Paññindriya, Pañña</i> (wisdom or insight)	ပညိန္ဒြိယ, ပညာ (အနိစ္စ စသောအစွမ်းအားဖြင့် ထိုးထွင်းသိပြီး၊ ထိုသိခြင်း၌ အစိုးရခြင်းသဘော)

FIXED CETASIKAS AND UNFIXED CETASIKAS

Of those 52 *cetasikas*, 41 are called *niyata-yogī* (fixed *cetasikas*) and the remaining 11 are called *aniyata-yogīs* (unfixed *cetasikas*).

Niyata-yogīs invariably associate with the *cittas* with which they are known to associate. *Aniyata-yogīs* do not always associate with the *cittas* they are known to associate; they arise only when they should.

The 11 *aniyata-yogī cetasikas* are: *issā, macchhariya, kukkucca, māna, thina, middha*, three *viratis* and two *appamaññās*.)

Special Note

- There are 10 types of *cetasikas* that differentiate the number of *cetasikas* associated with *cittas*, namely *vitakka, vicāra, pīti, sukha, 3-virati, 2-appamañña* and *paññindriya*.
- There are 11 types of *cetasikas* that only sometimes associate with *cittas*. They are as follows:
 - Issā, macchhariya* and *kukkucca* sometimes and separately arise depending on *dosamūla cittas*.
 - Māna* sometimes arises depending on *lobhamūla cittas* disconnected from wrong view.
 - Thīna* and *middha* sometimes, but always together, arise depending on *lobhamūla* and *dosamūla* with promptitude.
 - The 3 *viratis* the 2 *appamaññas* sometimes, and separately, arise depending on some *cittas*.

14 *Sabbākusala yogi cetasikas*

Cetasikas which always associated with unwholesome consciousness.

Sabbākusala-sādhārana cetasika = 4
(*moha, ahirika, anottappa, uddhaca*)

Sabbacitta-sadharana cetasika = 7

Pakiṇṇaka cetasika = 3
(*except adhimokkha, pīti, chanda*)

= 14

Visesaka Cetasika 10 (ဝိသေသက စေတသိက် ၁၀-ပါး)

The *visesaka cetasikas* are *vittakka, vicāra, pīti, sukha, viriti cetasikas, appamaññas* and *piññindriya* that associate with some *cittas* occasionally but not always.

	<i>Citta</i>	<i>Vitak, Vicāra, Pīti, Sukha</i>	<i>Viriti 3</i>	<i>Appamañña 2</i>	<i>Piññindriya</i>	<i>Visesaka 10</i>
1	<i>Lokuttara</i>	✓	x	x	x	4
2	<i>Mahaggata</i>	✓	x	✓	x	6
3	<i>Kāmāsobhaṇa</i>	<i>Pīti</i>	✓	✓	✓	7

CHART 1: CETASIKA - SAMPAYOGA METHOD

No	Method	Cetasika 52	Citta 89/121						Total <i>Citta</i>
			<i>Akusala 12</i>	<i>Ahetuka 18</i>	<i>Kāmā sob 24</i>	<i>Rūpa 15</i>	<i>Arūpa 12</i>	<i>Lokut 8/40</i>	
1	<i>Sabba</i>	<i>Sabba Citta 7</i>	12	18	24	15	12	8/40	89/121
2	<i>Pakīṇaka Cetasikas 6</i>	<i>Vitakka</i>	12	Except Dvipaṇca 8	24	<i>ṭ^t Jhāna 3</i>	x	<i>ṭ^t Jhāna 8</i>	-/55
3		<i>Vicāra</i>	12	Except Dvipaṇca 8	24	<i>ṭ^t, 2nd Jhāna 6</i>	x	<i>ṭ^t, 2nd Jhāna 16</i>	-/66
4		<i>Adhimokka</i>	Except Vici 11	Except Dvipaṇca 8	24	15	12	8/40	78/110
5		<i>Viriya</i>	12	<i>Mano+Hasi</i>	24	15	12	8/40	73/105
6		<i>Pīti</i>	<i>Som 4</i>	<i>Som 2</i>	<i>Som 12</i>	<i>ṭ^t, 2nd, 3rd 9</i>	x	<i>ṭ^t, 2nd, 3rd 24</i>	-/51
7		<i>Chanda</i>	Except Moha 10	x	24	15	12	8/40	69/101
8		<i>Mo Catukka 4</i>	12	x	x	x	x	x	12/-
9	<i>Akusala Cetasikas 5</i>	<i>Loba</i>	<i>Lo mū 8</i>	x	x	x	x	x	8/-
		<i>Diṭṭhi</i>	<i>Dit sam 4</i>	x	x	x	x	x	4/-
		<i>Māna</i>	<i>Dit vip 4</i>	x	x	x	x	x	4/-
		<i>Dosa cetukka 4</i>	<i>Dosa mū 2</i>	x	x	x	x	x	2/-
10		<i>Thina, Middha</i>	<i>Sasan 5</i>	x	x	x	x	x	5/-
11		<i>Vicikiccha</i>	<i>Vicisan 1</i>	x	x	x	x	x	1/-
12									
13	<i>Sobaṇa 4</i>	<i>Sobhana 19</i>	x	x	24	15	12	8/40	59/91
14		<i>Virati 3</i>	x	x	<i>Ku 8</i>	x	x	8/-	16/-
15		<i>Appamañña 2</i>	x	x	<i>Ku/Kiri 16</i>	Except 5 th Jhāna 12	x	x	28/-
16		<i>Paññindriya</i>	x	x	<i>Ñānasan 12</i>	15	12	8/40	47/79

SAṄGAHA METHOD (*Sobhana Citta*)

Method		Sobhaṇa Citta 91		Aññasamāna 13	Akusala 14	Sobhaṇa Cetasika 25	Associate
1	Lokuttara 5	1 st Jhāna 8		13	x	Except Appamaññā 23	36
2		2 nd Jhāna 8		Except Vitak 12	x	Except Appamaññā 23	35
3		3 rd Jhāna 8		Except Vitak, Vicā 11	x	Except Appamaññā 23	34
4		4 th Jhāna 8		Except Vitak, Vicā, Pi 10	x	Except Appamaññā 23	33
5		5 th Jhāna 8		Except Vitak, Vicā, Pi 10	x	Except Appamaññā 23	33
6	Mahaggata	1 st Jhāna 3		13	x	Except Viriti 22	35
7		2 nd Jhāna 3		Except Vitak 12	x	Except Viriti 22	34
8		3 rd Jhāna 3		Except Vitak, Vicā 11	x	Except Viriti 22	33
9		4 th Jhāna 3		Except Vitak, Vicā, Pi 10	x	Except Viriti 22	32
10		5 th Jhāna 15		Except Vitak, Vicā, Pi 10	x	Except Viriti, Appamaññā 20	30
11	Kāmāvacara-sobhana Cittā	Mahā-kusala	Pa-dvi 2	13	x	25	38
12			Du-dvi 2	13	x	Except Pañña 24	37
13			Ta-dvi 2	Except Pīti 12	x	25	37
14			Ca-dvi 2	Except Pīti 12	x	Except Pañña 24	36
15		Mahā-kiriya	Pa-dvi 2	13	x	Except Viriti 22	35
16			Du-dvi 2	13	x	Except Pañña, Viriti 21	34
17			Ta-dvi 2	Except Pīti 12	x	Except Viriti 22	34
18			Ca-dvi 2	Except Pīti 12	x	Except Pañña, Viriti 21	33
19		Mahā-Vipāka	Pa-dvi 2	13	x	Except Viriti, Appamaññā 20	33
20			Du-dvi 2	13	x	Except Pañña, Viriti, Appa 19	32
21			Ta-dvi 2	Except Pīti 12	x	Except Viriti, Appamaññā 20	32
22			Ca-dvi 2	Except Pīti 12	x	Except Pañña, Viriti, Appa 19	31

SAṄGAHA METHOD *Asobhana Citta*

Method		Asobhana Citta 30		Aññasamāna 13	Akusala Cetasika 14				Sobhaṇa 25	Associated Cetasika
					<i>Mo-catu</i>	<i>Lo-tri</i>	<i>Do-catu</i>	<i>End-tri</i>		
23	Akusala Citta 7 methods	Lobha-mūla citta	<i>Pa A-San</i>	Aññasamāna 13	4	<i>Lo, Diṭṭhi</i>	x	x	x	19
			<i>Du A-San</i>	Aññasamāna 13	4	<i>Lo, Māna</i>	x	x	x	19
24			<i>Ta A-San</i>	Except Pīti 12	4	<i>Lo, Diṭṭhi</i>	x	x	x	18
			<i>Ca A-San</i>	Except Pīti 12	4	<i>Lo, Māna</i>	x	x	x	18
25			<i>Pa Sa-San</i>	Aññasamāna 13	4	<i>Lo, Diṭṭhi</i>	x	<i>Thi-Midd</i>	x	21
			<i>Du Sa-San</i>	Aññasamāna 13	4	<i>Lo, Māna</i>	x	<i>Thi-Midd</i>	x	21
26			<i>Ta Sa-San</i>	Except Pīti 12	4	<i>Lo, Diṭṭhi</i>	x	<i>Thi-Midd</i>	x	20
			<i>Ca Sa-San</i>	Except Pīti 12	4	<i>Lo, Māna</i>	x	<i>Thi-Midd</i>	x	20
27		Do-mūla	<i>Pan A-San</i>	Except Pīti 12	4	x	4	x	x	20
28			<i>Pan Sa-San</i>	Except Pīti 12	4	x	4	<i>Thi-Midd</i>	x	22
29		Mo-mūla	<i>Vicikicchā</i>	Ex: Chan, Pī, Adhi 10	4	x	x	<i>Vici</i>	x	15
			<i>Uddhacca</i>	Ex: Chan, Pī 11	4	x	x	x	x	15
30	Ahetuka Citta 4 methods	<i>Hasituppāda</i>		Except Chanda 12	x	x	x	x	12	
31		<i>Manodvārāvajjana</i>		Ex: Chan, Pī 11	x	x	x	x	11	
		<i>So-Santirana</i>		Ex: Chan, Viriya 11	x	x	x	x	11	
32		<i>Pañcadvārāvajjana</i>		Ex: Chan, Pī, Viri 10	x	x	x	x	10	
		<i>Sampaṭicchana 2</i>		Ex: Chan, Pī, Viri 10	x	x	x	x	10	
		<i>U-Santi 2</i>		Ex: Chan, Pī, Viri 10	x	x	x	x	10	
33	<i>Dvi-Pañcaviññāna 10</i>		Sabbacitta sāddhāraṇa 7	x	x	x	x	7		

CHAPTER III

(Pakiṇṇakasangahavibhāga)

၃။ ပကိဏ်းပိုင်း

‘Pakiṇṇaka’ means ‘Miscellaneous or Mixed’. The inter-relations between mentality and materiality are explored in this chapter.

ပကိဏ္ဍက = ပြုံးပြမ်းခြင်း၊ ရောပြမ်းခြင်း၊ ရောရောပြမ်းပြမ်း

Introductory Verse <i>Sampayuttā yathāyogaṃ tepaṇṇāsa sabhāvato Cittacetāsikā dhammā tesaṃ dāni yathārahaṃ.</i>	ပဋိညာဉ် သမ္ပယုတ္တာ ယထာယောဂံ၊ တေပညာသ သဘာဝတော။ စိတ္တစေတသိကာ ဓမ္မာ၊ တေသံ ဒါနိ ယထာရဟံ။
Mātikā <i>Vedanā-hetuto kicca- dvār’-ālamāna-vatthuto Cittupādavasen’ eva sangaho nāma nīyate.</i>	မာတိကာ ဝေဒနာဟေတုတော ကိစ္စ- ဒ္ဓါရာလမ္ဗဏ ဝတ္ထုတော။ စိတ္တုပ္ပါဒဝသေနဝ၊ သင်္ဂဟော နာမ နိယတေ။

There are 53 associated mental phenomena which will be dealt in this chapter. They run as follows:

- a) *Citta* 1
- b) *Cetasika* 52
- Altogether - 53

tepaṇṇāsa sabhāvato = fifty-three associated states
(fifty-three associated mental phenomena) = တေပညာသ သဘာဝတော

Regarding this, the 89 *cittas* are counted “one”, because they all have the same characteristic, the awareness of an object. But the *cetasikas* are 52, because they have their own characteristic each.

In this chapter *citta* and *cetasika* will be classified by way of the following 6 points:

- a) Feelings *vedanā* ဝေဒနာ
- b) Roots *hetu* ဟေတု
- c) Functions *kicca* ကိစ္စ
- d) Doors *dvāra* ဒ္ဓါရ
- e) Objects *ārammaṇa* အာရမ္မဏ
- f) Bases *vatthu* ဝတ္ထု

Vedanāsaṅgaha ဝေဒနာ သင်္ဂဟ

Feeling analysed by the governing faculty (<i>indriya</i>) (ဣန္ဒြိယဘေဒနည်း)		Feeling analysed by affective quality (အာရမ္မဏာနာဝနည်း)	
Five types (fivefold) of feelings ဝေဒနာအပြား ၅ ပါး	No. of accompanying consciousness ယှဉ်စိတ်	Three types (threefold) of feelings ဝေဒနာအပြား ၃ ပါး	No. of accompanying consciousness ယှဉ်စိတ်
Joy (<i>somanassa vedanā</i>) သောမနဿ ဝေဒနာ	62	Pleasure (<i>sukha vedanā</i>) သုခဝေဒနာ	63
Pleasure (<i>sukha vedanā</i>) သုခဝေဒနာ	1		
Displeasure (<i>domanassa vedanā</i>) ဒေါမနဿ ဝေဒနာ	2	Pain (<i>dukkha vedanā</i>) ဒုက္ခ ဝေဒနာ	3
Pain (<i>dukkha vedanā</i>) ဒုက္ခ ဝေဒနာ	1		
Equanimity (<i>upekkhā vedanā</i>) ဥပေက္ခာ ဝေဒနာ	55	(neither-painful-nor-pleasant) Equanimity (<i>upekkhā vedanā</i>) (အဒုက္ခ မသုခ) ဥပေက္ခာ ဝေဒနာ	55

Classification by way of Consciousness

Wholesome-resultant body-consciousness is the only one accompanied by **pleasure**.

Unwholesome-resultant body-consciousness is the only one accompanied by **pain**.

There are sixty-two kinds of consciousness accompanied by **joy**, namely:

(a) eighteen types of sense-sphere consciousness –

- four rooted in greed,
- twelve types of sense-sphere beautiful consciousness,
- two (rootless) types, i.e. joyful investigating and smiling consciousness

(b) forty-four types of sublime and supramundane consciousness pertaining to the first, second, third, and fourth *jhānas* (12 + 32).

Only the two types of consciousness connected with aversion are accompanied by **displeasure**.

All the remaining fifty-five types of consciousness accompanied by **equanimity** are:

- (1) six unwholesome *cittas*, four rooted in greed, two in delusion;
- (2) fourteen rootless *cittas*;
- (3) twelve sense-sphere beautiful *cittas* (four each wholesome, resultant, and functional);
- (4) three *cittas* of the fifth *jhāna*;
- (5) twelve *cittas* of the immaterial *jhānas*; and
- (6) eight supramundane *cittas*, i.e. the paths and fruits pertaining to the fifth supramundane *jhāna*.

Hetusangaha ဟေတုသင်္ဂဟ

Analysis of roots

Hetusangahe hetū nāma

lobho doso moho

alobho adoso amoho

cā ti chabbidhā bhavanti.

ဟိတ် ၆ ပါး

ဟေတုသင်္ဂဟေ ဟေတု နာမ

လောဘော, ဒေါသော, မောဟော,

အလောဘော, အဒေါသော, အမောဟော

စာတိ ဆဗ္ဗိဓာ ဘဝန္တိ

<i>Citta</i> (Consciousness) စိတ်	<i>Hetu</i> (Root) ဟိတ်တရား	
<i>Moha</i> 2 (မောဟမူဒွေ ၂)	<i>Moha</i> (မောဟဟိတ်)	<i>Ekahetu</i> 2 (ဧကဟိတ် ၂)
<i>Lobha</i> 8 (လောဘမူ ၈)	<i>Lobha + Moha</i> (လောဘဟိတ် + မောဟဟိတ်)	<i>Dvihetu</i> 22 (ဒွိဟိတ် ၂၂)
<i>Dosa</i> 2 (ဒေါသမူဒွေ ၂)	<i>Dosa + Moha</i> (ဒေါသဟိတ် + မောဟဟိတ်)	
<i>kāma Sobha ñāṇavip</i> 12 (ကာမသောဘနညဏဝိပ္ပယုတ် ၁၂)	<i>Alobha + Adosa</i> (အလောဘ + အဒေါသဟိတ်)	
<i>kāma Sobha ñāṇasam</i> 12 (ကာမသောဘနညဏသမ္ပယုတ် ၁၂)	<i>Alobha + Adosa + Amoha</i> (အလောဘ + အဒေါသ + အမောဟဟိတ်)	<i>Tihetuka</i> 47 (တိဟိတ် ၄၇)
<i>Mahag</i> 27 (မဟဂ္ဂုတ် ၂၇)	<i>Alobha + Adosa + Amoha</i> (အလောဘ + အဒေါသ + အမောဟဟိတ်)	
<i>Lokuttara</i> 8 (လောကုတ္တရာ ၈)	<i>Alobha + Adosa + Amoha</i> (အလောဘ + အဒေါသ + အမောဟဟိတ်)	
<i>Ahetuka</i> 18 (အဟိတ် ၁၈)	x	<i>Ahetuka</i> 18 (အဟိတ် ၁၈)

There are 6 types of *hetu* or roots:

1. *Akusala hetu* (3) - *lobha, dosa, moha*
2. *Kusala hetu* (3) - *alobha, adosa, amoha*
3. *Avyākata hetu* (3) - *alobha, adosa, amoha*

Akusala hetu (အကုသိုလ်ဟိတ်) = roots associated with *akusala cittas*

Kusala hetu (ကုသိုလ်ဟိတ်) = roots associated with *kusala cittas*

Avyākata hetu (အဗျာကတဟိတ်) = roots associated with *vipāka cittas* and *kiriya cittas*

Avyākata (အဗျာကတ) = indeterminate; having no *kamma* properties

Kiccasangaha ကိစ္စသင်္ဂဟ

14 Functions of *Cittas* (ကိစ္စ ၁၄ ပါး)

Kiccasangahahe kiccāni nāma paṭisandhi-bhavanga-āvajjana-dassana-savana-ghāyana-sāyana-phusana-sampañicchana-santīraṇa-votthapana-javana-tadārammaṇa-cutivasena cuddasavidhāni bhavanti.

ကိစ္စသင်္ဂဟေ ကိစ္စာနိ နာမ ပဋိသန္ဓိ-
ဘဝဂီဝဇ္ဇန ဒဿန သဝန ဃာယန-
သာယန ဖုသန သမ္ပဋိစ္ဆန သန္တိရဏ-
ဝေါဠုပ္ပန ဇေန တဒါရမ္မဏ စုတိ-
ဝသေန စုဒ္ဒသဝိဓာနိ ဘဝန္တိ။

10 *Thāna* (Stages) (ဌာန ၁၀ ပါး)

*Paṭisandhi-bhavanga-āvajjana-pañcaviññāṇa-
tthānādivasena panatesaṃ dasadhā
tthānabhedo veditabbo.*

ပဋိသန္ဓိ ဘဝဂီဝဇ္ဇန ပဉ္စဝိညာဏ
ဌာနာဒိဝသေန ပန တေသံ ဒသဓာ
ဌာနဘေဒေါ ဝေဒိတဗ္ဗော။

There are 10 *thāna* because 5 related functions (i.e., 5 sense-impressions) are performed in turn in a single *thāna* called '*pañcaviññāṇa thāna*'.

(ဒဿနကိစ္စစသော ၅-ကိစ္စကို ပဉ္စဝိညာဏဌာန တစ်ဌာနသာယူသဖြင့် ဌာန ၁၀-ပါးသာရှိ၏။)

1.	<i>Paṭisandhi-kicca</i> ပဋိသန္ဓိ ကိစ္စ	= rebirth function or linking the past life with the present life ဘဝနှစ်ခုဆက်စပ်ခြင်းကိစ္စ
2.	<i>bhavanga-kicca</i> ဘဝင် ကိစ္စ	= life-continuum or to continue the formation of life-stream incessantly till death ဘဝင်ကြားခံခြင်းကိစ္စ
3.	<i>āvajjana-kicca</i> အာဝဇ္ဇနကိစ္စ	= Advertance; turning towards an object or concept to consider it အာရုံဆင်ခြင်ခြင်းကိစ္စ It's of two aspects: • <i>Pañcadvārāvajjanacitta</i> - turning of the five sense receptors to take in a tangible object and • <i>Manodvārāvajjanacitta</i>- advertence of the mind to consider an abstract entity. • ပဉ္စဒ္ဓါရာဝဇ္ဇန်းစိတ် - မျက်စိ၊ နား၊ နှာခေါင်း၊ လျှာ၊ ကိုယ်ဟူသော ပဉ္စဒ္ဓါရ၌ ထင်လာသော အဆင်း၊ အသံ စသောအာရုံကို ဆင်ခြင်သောစိတ်။ • မနောဒ္ဓါရာဝဇ္ဇန်းစိတ် - မနောဒ္ဓါရ၌ ထင်လာသော ဓမ္မာရုံကို ဆင်ခြင်သောစိတ် ဟူ၍ (၂) ပါးရှိသည်။
4.	<i>dassana-kicca</i>	= seeing the object

	ဒဿနကိစ္စ	မြင်ခြင်းကိစ္စ
5.	<i>savana-kicca</i> သဝနကိစ္စ	= hearing the sound ကြားခြင်းကိစ္စ
6.	<i>ghāyana-kicca</i> ဃာယနကိစ္စ	= smelling the object နံခြင်းကိစ္စ
7.	<i>sāyana-kicca</i> သာယနကိစ္စ	= tasting the object စားခြင်းကိစ္စ
8.	<i>phusana-kicca</i> ဖုသနကိစ္စ	= touching the object တွေ့ထိခြင်းကိစ္စ
9.	<i>sampatīcchana-kicca</i> သမ္ပဋိစ္ဆန ကိစ္စ	= receiving the object အာရုံကို လက်ခံခြင်း ကိစ္စ
10.	<i>santīraṇa-kicca</i> သန္တီရဏကိစ္စ	= investigating the object အာရုံကို စုံစမ်းခြင်း ကိစ္စ
11.	<i>votthapana-kicca</i> ဝေါဠပ္ပန ကိစ္စ	= determining the object အာရုံကို ဆုံးဖြတ်ခြင်း ကိစ္စ
12.	<i>javana-kicca</i> ဇေနကိစ္စ	= apperception as a function of consciousness it applies to the stage of the cognitive process that immediately follows the determining stage and consists of a series of <i>cittas</i> (normally seven, all identical in kind) which “run swiftly” over the object in the act of apprehending it. (အာရုံ၏အရသာကို အရှိန်အဟုန်ဖြင့် ခံစားခြင်း ကိစ္စ)
13.	<i>tadārammaṇa-kicca</i> တဒါရမ္မဏ ကိစ္စ	= registering (ဇောယူပြီးသော အာရုံကို ဆက်လက်ယူခြင်း ကိစ္စ)
14.	<i>cutivasena-kicca</i> စုတိဝသေန ကိစ္စ	= death function (သေဆုံးခြင်းကိစ္စ)

Cittas of Javana (ဇောစိတ်များ)

<i>Akusala citta</i> (အကုသိုလ်စိတ်)	= 12	<i>Mahaggata kusala citta</i>	= 9
<i>Mahākusala citta</i> (မဟာကုသိုလ်စိတ်)	= 8	(မဟဂ္ဂုတ် ကုသိုလ်စိတ်)	
<i>Hasituppāda citta</i> (ဟသိတုပ္ပါဒ်စိတ်)	= 1	<i>Mahaggata kiriya citta</i> (မဟဂ္ဂုတ်	= 9
<i>Mahākiriya citta</i> (မဟာကြိယာစိတ်)	= 8	ကြိယာစိတ်)	
<i>Kāma-javana cittas</i> (ကာမ ဇော)	= 29	<i>Lokuttara citta</i> (လောကုတ္တရာစိတ်)	= 8
		<i>Appana-javana cittas</i> (အပ္ပနာဇော)	= 26

14 <i>kicca</i> ကိစ္စ ၁၄ ပါး		Classification of <i>Cittas</i> by <i>Kicca</i> or <i>Ṭhāna</i> ကိစ္စ-ဌာနတို့ဖြင့် ဝေဖန်အပ်သောစိတ်		10 <i>Ṭhāna</i> (Stages) ဌာန ၁၀ ပါး	
1.	<i>Paṭisandhi-kicca</i> ပဋိသန္ဓိ ကိစ္စ	<i>2 U-Santi , 8 Mahā-vi , 9 Mahag-vi</i> ဥ-သန္တိ ၂၊ မဟာဝိ ၈၊ မဟာဂိဝိ ၉	(19)	<i>Paṭisandhi-ṭhāna</i> ပဋိသန္ဓိ ဌာန	
2.	<i>bhavanga-kicca</i> ဘဝင်္ဂ ကိစ္စ	<i>2 U-Santi , 8 Mahā-vi , 9 Mahag-vi</i> ဥ-သန္တိ ၂၊ မဟာဝိ ၈၊ မဟာဂိဝိ ၉	(19)	<i>bhavanga-ṭhāna</i> ဘဝင်္ဂ ဌာန	
3.	<i>āvajjana-kicca</i> အာဝဇ္ဇနကိစ္စ	<i>Pañcadvārāvajjanacitta, Manodvārāvajjanacitta</i> ပဉ္စဒ္ဓါရာဝဇ္ဇန်း၊ မနောဒ္ဓါရာဝဇ္ဇန်း	2	<i>āvajjana-ṭhāna</i> အာဝဇ္ဇန ဌာန	
4.	<i>dassana-kicca</i> ဒဿနကိစ္စ	<i>Dvi-cakkhuvīññāṇa</i> စက္ခုဝိညာဏ်ဒွေ	2	<i>10 Dvi-pañcaviññāṇa-cittas</i> ဒွေ ပဉ္စဝိညာဏ် ၁၀	<i>pañcaviññāṇa-ṭhāna</i> ပဉ္စဝိညာဏ် ဌာန
5.	<i>savana-kicca</i> သဝနကိစ္စ	<i>Dvi-sotaviññāṇa</i> သောတဝိညာဏ်ဒွေ	2		
6.	<i>ghāyana-kicca</i> ဃာယနကိစ္စ	<i>Dvi-ghānaviññāṇa</i> ဃာနဝိညာဏ်ဒွေ	2		
7.	<i>sāyana-kicca</i> သာယနကိစ္စ	<i>Dvi-jivhāviññāṇa</i> ဇိဝှါ ဝိညာဏ်ဒွေ	2		
8.	<i>phusana-kicca</i> ဖုသနကိစ္စ	<i>Dvi-kāyaviññāṇa</i> ကာယဝိညာဏ်ဒွေ	2		
9.	<i>sampāṭicchana-kicca</i> သမ္ပဋိစ္ဆန ကိစ္စ	<i>Dvi-sampāṭicchana citta</i> သမ္ပဋိစ္ဆိုင်းဒွေ	2	<i>sampāṭicchana-ṭhāna</i> သမ္ပဋိစ္ဆန ဌာန	
10.	<i>santīraṇa-kicca</i> သန္တိရဏကိစ္စ	<i>3 santīraṇa citta</i> သန္တိရဏ ၃	3	<i>santīraṇa-ṭhāna</i> သန္တိရဏဌာန	
11.	<i>votthapana-kicca</i> ဝေါဋ္ဌဗ္ဗန ကိစ္စ	<i>Manodvārāvajjanacitta</i> မနောဒ္ဓါရာဝဇ္ဇန်း	1	<i>votthapana-ṭhāna</i> ဝေါဋ္ဌဗ္ဗန ဌာန	
12.	<i>javana-kicca</i> ဇေနကိစ္စ	<i>12 Aku, 21 Ku, 4 Phala, 18 Kiriya (without 2 āvajjana)</i> အကု-၁၂ ၊ ကု-၂၁ ၊ ဖိုလ်-၄ ၊ အာဝဇ္ဇန်းဒွေကြည်ကြိ-၁၈	55	<i>javana-ṭhāna</i> ဇေနဌာန	
13.	<i>tadārammaṇa-kicca</i> တဒါရမ္မဏ ကိစ္စ	<i>8 Mahā-vi , 3 Santi</i> မဟာဝိ ၈ ၊ သန္တိ ၃	11	<i>tadārammaṇa-ṭhāna</i> တဒါရမ္မဏ ဌာန	
14.	<i>cutivasena-kicca</i> စုတိ ဝသေန ကိစ္စ	<i>2 U-Santi , 8 Mahā-vi , 9 Mahag-vi</i> ဥ-သန္တိ ၂၊ မဟာဝိ ၈၊ မဟာဂိဝိ ၉	(19)	<i>cutivasena-ṭhāna</i> စုတိ ဝသေန ဌာန	

Number of functions of *Cittas* (စိတ်တို့၏ရနိုင်သော ကိစ္စများ)

<i>Cittas</i> (စိတ်)		<i>Kiccas & Thāna</i> (ရနိုင်သော ကိစ္စနှင့် ဌာနများ)	
<i>Upekkhā santīraṇacitta</i> (ဥပေက္ခာ သန္တိရဏစိတ်)	2	<i>Paṭisandhi- , bhavanga-, cuti-, santīraṇa-, tadārammaṇa-kicca</i> (ပဋိသန္ဓိ ၊ ဘဝင်္ဂ၊ စုတိ၊ သန္တိရဏ၊ တဒါရမ္မဏ ကိစ္စ)	5
<i>Mahāvipāka citta</i> (မဟာဝိပါက်စိတ်)	8	<i>Paṭisandhi- , bhavanga-, cuti-, tadārammaṇa-kicca</i> (ပဋိသန္ဓိ ၊ ဘဝင်္ဂ၊ စုတိ၊ တဒါရမ္မဏ ကိစ္စ)	4
<i>Mahaggata vipāka citta</i> (မဟဂ္ဂုတ်ဝိပါက်စိတ်)	9	<i>Paṭisandhi- , bhavanga-, cuti- -kicca</i> (ပဋိသန္ဓိ ၊ ဘဝင်္ဂ၊ စုတိ ကိစ္စ)	3
<i>Manodvārāvajjanacitta</i> (မနောဒွါရဝဇ္ဇန်း)	1	<i>āvajjana, votthapana -kicca</i> (အာဝဇ္ဇန၊ ဝေါဋ္ဌဗ္ဗန ကိစ္စ)	2
<i>Somanassa santīraṇacitta</i> (သောမနဿသန္တိရဏ)	1	<i>Santīraṇa-, tadārammaṇa-kicca</i> (သန္တိရဏ၊ တဒါရမ္မဏ ကိစ္စ)	2
<i>Pañcadvārāvajjanacitta</i> (ပဉ္စဒွါရဝဇ္ဇန်း)	1	Single Function (ဆိုင်ရာ တစ်ကိစ္စစီသာ)	1
<i>Dvi-pañcaviññāṇa-cittas</i> (ဒွေ ပဉ္စဝိညာဏ်)	10		1
<i>Dvi-sampañcchana citta</i> (သမ္ပဋိစ္ဆိုင်းဒွေ)	2		1
<i>Kāma-, Appana-javana cittas</i> (ကာမ + အပ္ပနာဇော)	55		1

Dvārasangaha ဒွါရသင်္ဂဟ

Analysis of Doors (ဒွါရ ၆ ပါး)

<i>Dvārasangahe dvārāni nāma cakkhudvāraṃ sotadvāraṃ ghānavdāraṃ jivhādvāraṃ kāyadvāraṃ manodvārañ cā ti chabbidhāni bhavanti.</i>	ဒွါရသင်္ဂဟေ ဒွါရနိ နာမ စက္ခုဒွါရံ၊ သောတဒွါရံ၊ ယာနဒွါရံ၊ ဇိဝှိဒွါရံ၊ ကာယဒွါရံ၊ မနောဒွါရဉ္စေတိ ဆဗ္ဗိဓာနိ ဘဝန္တိ။
--	---

There are six doors, namely: eye door (*cakkhu-dvāra*), ear door (*sota-dvāra*), nose door (*ghāna-dvāra*), tongue door (*jivhā-dvāra*), body door (*kāya-dvāra*), and mind door (*mano-dvāra*). The eye itself is the eye door; and so for the ear door and the others. But the life-continuum is called the mind door.

Forty-six cittas arise at the eye-door (စက္ခုဒွါရ):

- a. *Pañcadvārāvajjanacitta* (adverting) (ပဉ္စဒွါရဝဇ္ဇန်း) 1
- b. *Cakkhu- viññāṇa* (seeing) (စက္ခုဝိညာဏ်) 2
- c. *Sampaṭicchana* (receiving) (သမုဋ္ဌိစို့င်း) 2
- d. *Santīraṇa* (investigating) (သန္တီရဏ) 3
- e. *Votthapana* or *Manodvārāvajjanacitta* (determining) (ဝုဠော/မနောဒွါရဝဇ္ဇန်း) 1
- f. *Kāma-javana* (apperception) (ကာမဇော) 29
- g. *Tadārammaṇa* (registering) (တဒါရမ္မဏ) 8

Total 46

Note:

Of the 11 *tadārammaṇa cittas*, 3 *santīraṇas* are already counted in (d). So only the 8 *mahāvipāka* cittas are counted in (g).

Cittas at each door (ဒွါရဖြင့် စိတ်တို့ကို ဝေဖန်ခြင်း)

No.	<i>Dvāra</i> (doors) (ဒွါရ)	<i>Cittas</i> that can arise (ဖြစ်နိုင်သော စိတ်များ)	Total (ပေါင်း)
1.	Eye door (<i>cakkhu-dvāra</i>) (စက္ခု ဒွါရ)	<i>Pañcadvārāvajjana</i> x1, <i>Cakkhu viññāṇa</i> x2, <i>Sampaṭicchana</i> x2, <i>Santīraṇa</i> x3, <i>Votthapana</i> (<i>Manodvārāvajjana</i>) x1, <i>Kāma-javana</i> x29, <i>Tadārammaṇa</i> x8, ပဉ္စဒွါရဝဇ္ဇန်း (၁)၊ စက္ခုဝိညာဏ် (၂)၊ သမုဋ္ဌိစို့င်း (၂)၊ သန္တီရဏ (၃)၊ ဝုဠော/မနောဒွါရဝဇ္ဇန်း (၁)၊ ကာမဇော (၂၉)၊ တဒါရုံ မဟာဝိပါကစိတ် (၈)	46
2.	Ear door (<i>sota- dvāra</i>) (သောတ ဒွါရ)	<i>Sota-viññāṇa</i> x2 သောတ ဝိညာဏ် (၂)	46
3.	Nose door (<i>ghāna-dvāra</i>) (ဃာန ဒွါရ)	<i>Ghāna-viññāṇa</i> x2 ဃာန ဝိညာဏ် (၂)	46
4.	Tongue door (<i>jivhā-dvāra</i>) (ဇိဝှါ ဒွါရ)	<i>Jivhā-viññāṇa</i> x2 ဇိဝှါ ဝိညာဏ် (၂)	46
5.	Body door (<i>kāya-dvāra</i>) (ကာယ ဒွါရ)	<i>Kāya-viññāṇa</i> x2 ကာယ ဝိညာဏ် (၂)	46

The total number of <i>cittas</i> that arise at the five <i>Pañca-dvāra</i> or <i>Rūpa-dvāra</i> is 54. အထက်ပါ ရုပ်ဒွါရ (၅) ခု၌ ဖြစ်နိုင်သည့် စိတ်တို့ကို ပေါင်း၍ ရေတွက်သော် ကာမစိတ် (၅၄) ပါးပင် ဖြစ်၏။			
6.	Mind door (<i>mano-dvāra</i>) (မနော ဒွါရ)	<i>Manodvārāvajjana</i> x1, <i>javana</i> x55, <i>Tadārammaṇa</i> x11 မနောဒွါရဝဇ္ဇန်း (၁)၊ ဇော (၅၅)၊ တဒါရုံ (၁၁)	67
7.	Door-freed (<i>Dvāra-vimutta</i>) (ဒွါရ ဝိမုတ်)	<i>Upekkhā santīraṇa</i> x2 } While performing <i>Mahāvipāka citta</i> x8 } <i>Paṭisandhi</i> , <i>bhavanga</i> , (ဥပေက္ခာ သန္တီရဏစိတ် ၂၊ } <i>cuti</i> functions မဟာဝိပါကစိတ် ၈) } (ပဋိသန္တိ၊ ဘဝင်္ဂ၊ စုတိကိစ္စတပ်ခိုက်) <i>Mahaggata vipāka citta</i> x9 (မဟဂ္ဂုတ်ဝိပါကစိတ် ၉)	19

Notes:

1. The total number of *cittas* that arise at the five *Pañca-dvāra* or *Rūpa-dvāra* is 54, namely, *Pañcadvārāvajjana* 1, *dvi-pañca-viññāṇa* 10, *sampaṭicchana* 2, *santīraṇa* 3, *votthapana* or *manodvārāvajjana* 1, *kāma-javana* 29 and *tadālambaṇa* 8. These are the 54 *kāmāvacara cittas*.
2. The *cittas* that can arise at the five doors are *pañcadvārāvajjana* and 2 *sampaṭicchana cittas*, these 3 *cittas* being collectively known as *mano-dhātu* (mind-elements).
3. The *cittas* that always arise at the 6 doors are *somanassa santīraṇa*, *mano-dvārāvajjana* and 29 *kāma-javana cittas* (total – 31).
4. The *cittas* that sometimes arise at the 6 doors and sometimes do not arise at the 6 doors are 2 *upekkhā santīraṇacitta* and 8 *mahā-vipāka cittas* (total – 10).
5. The *cittas* that always arise without a door are 9 *mahaggata vipāka cittas*.
6. The 19 *paṭisandhi-cittas*, the 19 *bhavanga-cittas* and the 19 *cuti-cittas* are called *dvāra-vimutti* (i.e., door-freed) because:
 - (i) they do not arise in any of the sense doors such as eye-door etc.,
 - (ii) *bhavanga cittas* themselves serve as the mind-door, and
 - (iii) they exist without receiving any new external object pertaining to the present life.

***Dvāra* (doors) at which *cittas* arise (ဆိုင်ရာစိတ်တို့ ဖြစ်နိုင်ရာ ဒွါရများ)**

<i>Dvāra</i> (doors) (ဖြစ်နိုင်ရာဒွါရများ)	<i>Cittas</i> (ဆိုင်ရာစိတ်)	Total (ပေါင်း)
<i>Cittas</i> that arise at a single <i>dvāra</i> (၁ ဒွါရ၌ ဖြစ်သောစိတ်)	10 <i>Dvi-pañcaviññāṇa-cittas</i> (at respective door such as eye-door, etc) 26 <i>Appana-javana cittas</i> (at mind-door) (ဒွေ ပဉ္စဝိညာဏ် ၁၀ ၊ အပ္ပနာဇော ၂၆)	36
<i>Cittas</i> that arise at five <i>dvāra</i> (၅ ဒွါရ၌ ဖြစ်သောစိတ်)	<i>manodhātuttika</i> (three mind-elements) = two <i>sampaṭicchana</i> and <i>pañcadvārāvajjana</i> မနောဓာတ် ၃ ပါး (ပဉ္စဒွါရဝဇ္ဇန်း ၊ သမ္ပုဋ္ဌိစ္ဆိုင်းဒွေ)	3

<i>Cittas</i> that always arise at six <i>dvāra</i> (၆ ခွဲရ၌ (အမြဲ) ဖြစ်သောစိတ်)	<i>Somanassa santīraṇa, Manodvārāvajjana, 29 Kāma-javana</i> (သောမနဿသန္တိရဏာ ၊ မနောခွါရာဝဇ္ဇန်း၊ ကာမဇော ၂၉)	31
<i>Cittas</i> that sometimes arise at six <i>dvāra</i> and sometimes do not arise at six <i>dvāra</i> (၆ ခွဲရ၌ ရံခါဖြစ်၍ ရံခါလွတ်သောစိတ်)	2 <i>Upekkhā santīraṇacitta, 8 Mahāvipāka citta</i> (ဥပေက္ခာ သန္တိရဏစိတ် ၂၊ မဟာဝိပါကစိတ် ၈) While performing <i>santīraṇa</i> or <i>Tadārammaṇa</i> functions, they arise at six doors. While performing <i>Paṭisandhi, bhavanga, cuti</i> functions, they do not arise at any door. (သန္တိရဏ/တဒါရုံ ကိစ္စတပ်ခိုက် ၆ ခွဲရ၌ဖြစ်၍၊ ပဋိသန္တိ ၊ ဘဝင်္ဂ၊ စုတိ ကိစ္စတပ်ခိုက် ၆ ခွဲရမလွတ်)	10
<i>Cittas</i> that always arise without a door (ခွဲရဝိမုတ် (အမြဲ))	9 <i>Mahaggata vipāka citta</i> (မဟဂ္ဂုတ်ဝိပါကစိတ် ၉ ပါး) They can perform <i>Paṭisandhi-, bhavanga-, cuti-kicca</i> only. (ပဋိသန္တိ ၊ ဘဝင်္ဂ၊ စုတိ ကိစ္စ ၃ ခုသာဆောင်ရွက်ကြ၏။)	9

***Ārammana Sangaha* အာရမ္မဏ သင်္ဂဟ**

<i>Ālambanasangahe ārammanāni</i>	အာလဗ္ဗဏသင်္ဂဟေ အာရမ္မဏာနိ
<i>nāma rūpā-rammanam saddhā-rammanam</i>	နာမ ရူပါရမ္မဏံ, သဒ္ဓါရမ္မဏံ,
<i>gandhārammanam</i>	ဂန္ဓာရမ္မဏံ,
<i>rasā-rammanam photthabbā-rammanam</i>	ရသာရမ္မဏံ, ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရမ္မဏံ,
<i>dhammā-rammaṇaṇ c'ūti chabbidhāni bhavanti.</i>	ဓမ္မာရမ္မဏဉ္ဇေတိ ဆပ္ပိဓာနိ ဘဝန္တိ။

Ālambaṇa or *ārammaṇa* means sense-object. *Cittas* and *cetasikas* will be compiled briefly here in accordance with the six sense-objects.

1. *Rūpā-rammaṇa* – visible object (*rūpā* or *vaṇṇa*)
2. *Saddhā-rammaṇa* – sound (*sadda*)
3. *Gandhā-rammaṇa* – smell (*gandha*)
4. *Rasā-rammaṇa* – taste (*rasa*)
5. *Photthabbā-rammaṇa* – tangible object (*pathavī, vāyo* and *tejo*)
6. *Dhammā-rammaṇa* – mind-object

The mind-object is sixfold:

- (i) 5 *pasāda-rūpas* (sensitive parts of organs)
- (ii) 16 *sukhuma-rūpas* (subtle matter)
- (iii) 89 *cittas* (consciousness)
- (iv) 52 *cetasikās* (mental concomitants)
- (v) *Nibbāna* and
- (vi) Concepts such as *kasiṇa nimitta*.

The mind-object cannot arise at the five *pañca-dvārās*, but it can arise in the mind door.

ဓမ္မာရုံ ၆ ပါး၊ တရားကိုယ် ၇၆ပါး

- (၁) ပဿာဒရုပ်ဓမ္မာရုံ ၅ ပါး
 (၂) သုခုမရုပ်ဓမ္မာရုံ ၁၆ ပါး
 (၃) စိတ်ဓမ္မာရုံ ၈၉ ပါး
 (၄) စေတသိက်ဓမ္မာရုံ ၅၂ ပါး
 (၅) နိဗ္ဗာန်ဓမ္မာရုံ ၁ ပါး
 (၆) ပညတ်ဓမ္မာရုံ ၁ ပါး = အားဖြင့် ဓမ္မာရုံတရားကိုယ် ၇၆ ပါး ဖြစ်၏။

6 sense objects (အာရုံ ၆ ပါး)	Essence (တရားကိုယ်)
1. <i>Rūpā-rammaṇa</i> (ရူပါရုံ)	= visible object (<i>vaṇṇa</i>) (ဝဏ္ဏရုပ်)
2. <i>Saddhā-rammaṇa</i> (သဒ္ဓါရုံ)	= sound (<i>sadda</i>) (သဒ္ဓါရုပ်)
3. <i>Gandhā-rammaṇa</i> (ဂန္ဓာရုံ)	= smell (<i>gandha</i>) (ဂန္ဓရုပ်)
4. <i>Rasā-rammaṇa</i> (ရသာရုံ)	= taste (<i>rasa</i>) (ရသာရုပ်)
5. <i>Photthabbā-rammaṇa</i> (ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ)	= tangible object (<i>pathavī, vāyo and tejo</i>) (ပထဝီ၊ တေဇော၊ ဝါယောရုပ်)
6. <i>Dhammā-rammaṇa</i> (ဓမ္မာရုံ)	= mind-object (5 pasāda-rūpas, 16 sukhuma-rūpas, 89 cittas, 52 cetasikās, Nibbāna, Concepts) (ပဿာဒရုပ်-၅၊ သုခုမ-၁၆၊ စိတ်-၈၉၊ စေတသိက်-၅၂၊ နိဗ္ဗာန်၊ ပညတ်)

ARAMMANA SANGAHA											
Arammana Paccaya = Sense Object						Paccayuppanna = Arammanika, Citta		Total	Remark		
1	Present visible object, sound, smell, taste, tangible object					Present five sense objects	Cakkhuvīññāṇ 2, Sota-vīññāṇ 2, Ghānavīññāṇ 2, Jivhāvīññāṇ 2, Kāyavīññāṇ 2,		10 dasa	Kāma-ekan 25	
2	Present five sense objects					Present five sense objects	Manodhātu 3 (pañcadvārāvaj + sampatiṭṭhana 2)		3 tini		
3	Kāma-citta 54	Cetasi-ka 52	Rūpa 28			Six Kāma sense objects	Tadārammaṇa 11, Hasituppāda 1		12 dvā dasa		
4	Loki-citta 81	Cetasi-ka 52	Rūpa 28	Concepts		Six Loka sense objects	Akusala 12 Mahākusala- ñāna-vip 4 Mahākiriya- ñāna-vip 4		20 Visa	Kāma Mahaggata Concepts	
5	All Cittas except Aramagga + phala 87	Cetasi-ka 52	Rūpa 28	Concepts	Nibbāna	All six sense objects except Aramagga+ phala	Mahākusala- ñāna-sam 4 Rūpa-kusala Abhiñña 1		5 Pañca	Ane-kan 31	Nibbana anekan 11
6	Citta 89	Cetasi-ka 52	Rūpa 28	Concepts	Nibbāna	All six sense objects	Mahākiriya- ñāna-sam 4 Rūpa-kiriya Abhiñña 1 Mano-dvārāvaj 1		6 Cha		
7	Kasina 10	Asubha 10	Kāyagatā satī	Anapannasati	Brahmavihara 4	Concepts (Dhammāram) 26	Rūpāvacara cittas 15 (Abhiñña-dvi excepted)		21 eka visati	Paññatti-ekan 21	
8	Ākasa (space) Natthi kinci (nothingness)					Concepts (Dhammāram)	Ākāśānañcāyatana 3 Ākiñcaññāyatana 3				
9	Ākāśānañcāyatana ku, kiri cittas Ākiñcaññāyatana ku, kiri cittas					Dhammāram-mana	Vīññāṇaṇcāyatana 3 Nevasaññān'āsaññāyatana 3		6 Ducha	Mahag-ekan 6	
10	Nibbana					Dhammāram-mana	Lokuttara cittas 8		8 attha	Nibbana-ekan 8	
11	Kamma, Kamma-nimitta, Gati-nimitta					6 sense obj.	Paṭisandhi, Bhavan, Cuti 19 each		19		

***Cittas* and their objects**

	Objects	Special (<i>ekan</i>)	General (<i>anekan</i>)
1.	Sense-sphere objects	25	31
2.	Sublime objects	6	31
3.	Concept objects	21	31
4.	<i>Nibbāna</i> object	8	11

Classification of *Cittas* through their objects (special)

To classify in special way there are 4 types of the six kinds of objects. They are as follows:

1. Sense-sphere objects (*kāmāvacarārammaṇa*)
2. Sublime objects (*mahagatta*)
3. Concept objects (*paññatti*)
4. *Nibbāna* (*nibbānarammaṇa*)

***Cittas* with only sense-sphere objects are 25 (*kāma-ekan*)**

1. Sense consciousness 10
2. The triple mind-element (= *manodhātu* = two
sampaṭicchana and *pañcadvārāvajjana*) 3
3. The remaining sense-sphere resultants (= 3 *santīraṇa*
citta and 8 *Mahāvipāka citta*s) 11
4. Smiling consciousness 1

***Cittas* with only sublime objects are 6 (*Mahag-ekan*)**

Immaterial-sphere consciousness (the 2nd and 4th) 6

Note: The object of the 2nd *arūpāvacara-citta* is the 1st *arūpāvacara-citta*, and the object of the 4th *arūpāvacara-citta* is the 3rd *arūpāvacara-citta*. That applies to *arūpa-kusala*, *-kiriya* and *-vipāka-cittas*.

***Cittas* with only concept objects are 21 (*paññatti-ekan*)**

1. Fine-material-sphere consciousness (*rūpāvacara*) 15
2. Immaterial-sphere consciousness (the 1st and 3rd
arūpāvacara) 6

***Cittas* with only *Nibbāna* object are 8 (*Nibbān-ekan*)**

Supramundane consciousness (*lokuttara*) 8

***Cittas* with more than one type of objects are 31 (*Anekan*)**

1. Unwholesome consciousness (*akusala*) 12
2. Sense-sphere *jāvanas* dissociated from knowledge 8
3. Sense-sphere wholesome with knowledge 4
4. Wholesome direct-knowledge (*Rūpa-kusala abhiñña*) 1
5. Sense-sphere functional with knowledge 4
6. Functional direct-knowledge (*kiriya abhiñña*) 1
7. Determining consciousness (*Manodvārāvajjana*) 1

Vatthusangaha ဝတ္ထုသင်္ဂဟ

Analysis of 6 Bases

ဝတ္ထု ၆ ပါး

Vatthusangahe vatthūni nāma cakkhu-sota-ghāna-jivhā-kāyahadayavatthu cā ti chabbidhāni bhavanti.

ဝတ္ထုသင်္ဂဟေ ဝတ္ထုနိ နာမ စက္ခု, သောတ, ဃာန, ဇိဝှိ, ကာယ, ဟဒယ-ဝတ္ထု စေတိ ခဗ္ဗိဓာနိ ဘဝန္တိ။

Vatthusangaha

‘*Vatthu*’ means ‘physical base’ depending on which the various *cittas* and the associated *cetasikas* arise. There are six such physical bases.

စိတ်, စေတသိက်တို့၏ မှီရာရုပ်ကို ‘ဝတ္ထုရုပ်’ဟု ခေါ်သည်။ စိတ်, စေတသိက်တို့သည် ဝတ္ထုရုပ်ကို မှီ၍သာ ဖြစ်ကြသည်။ ဝတ္ထုရုပ် ၆ ပါးရှိပါသည်။

1. <i>Cakkhu-vatthu</i>
(စက္ခုဝတ္ထု)	= <i>Cakkhu-pasāda</i>
(စက္ခုပသာဒရုပ်)	- Eye base
(မျက်စိအကြည်ရုပ်)
2. <i>Sota-vatthu</i>
(သောတဝတ္ထု)	= <i>Sota-pasāda</i>
(သောတပသာဒရုပ်)	- Ear base
(နားအကြည်ရုပ်)
3. <i>Ghāna-vatthu</i>
(ဃာနဝတ္ထု)	= <i>Ghāna-pasāda</i>
(ဃာနပသာဒရုပ်)	- Nose base
(နှာခေါင်းအကြည်ရုပ်)
4. <i>Jivhā-vatthu</i>
(ဇိဝှိဝတ္ထု)	= <i>Jivhā-pasāda</i>
(ဇိဝှိပသာဒရုပ်)	- Tongue base
(လျှာအကြည်ရုပ်)
5. <i>Kāya-vatthu</i>
(ကာယဝတ္ထု)	= <i>Kāya-pasāda</i>
(ကာယပသာဒရုပ်)	- Body base
(ကိုယ်အကြည်ရုပ်)
6. <i>Hadaya-vatthu</i>
(ဟဒယဝတ္ထု)	= Physical base that exists in
the blood of the heart
(နှလုံးသွေး၌တည်သောကမ္မဇရုပ်)	- Heart base

Thus, the first five physical bases are the five *pasāda rūpas* whereas the sixth is the heart-base.

Seven Elements of *Cittas*

1. Element of eye-consciousness	<i>cakkhuvīññādhātu</i>
2. Element of ear-consciousness	<i>sotavīññādhātu</i>
3. Element of nose-consciousness	<i>ghānavīññādhātu</i>
4. Element of tongue-consciousness	<i>jivhāvīññādhātu</i>
5. Element of body-consciousness	<i>kāyavīññādhātu</i>
6. Element of mind	<i>manodhātu</i>
7. Element of mind-consciousness	<i>manovīññādhātu</i>

Classification of *Cittas* according to *Vitthu* (Bases) & *Dhātu* (elements)

No.	Cittas	<i>Dhātu</i> (elements)	Total	Vitthu (bases)	
1	<i>Dvi-cakkhuvīññāṇa</i>	<i>cakkhuvīññādhātu</i>	2	<i>Cakkhu-vatthu</i>	Always depends on <i>vatthus</i>
2	<i>Dvi-sotavīññāṇa</i>	<i>sotavīññādhātu</i>	2	<i>Sota-vatthu</i>	
3	<i>Dvi-ghānavīññāṇa</i>	<i>ghānavīññādhātu</i>	2	<i>Ghāna-vatthu</i>	
4	<i>Dvi- jivhāvīññāṇa</i>	<i>jivhāvīññādhātu</i>	2	<i>Jivhā-vatthu</i>	
5	<i>Dvi-kāyavīññāṇa</i>	<i>kāyavīññādhātu</i>	2	<i>Kāya-vatthu</i>	
6	Triple mind-elements (2 <i>sampañcchana</i> and <i>pañcadvārāvajjana</i>)	<i>manodhātu</i>	3	<i>Hadaya-vatthu</i>	Sometimes depends on <i>Vatthus</i>
7	<i>Dosa-2, Santi-3, Hasi, Mahāvi-8, Rūpa-15, Sotāpatti-magga 1</i>	<i>manovīññādhātu</i>	30		
	<i>Loba-8, Moha-2, Manodvā-1, Mahāku-8, Mahākiri-8, Arūpa-ku-4, Arūpa-kiri-4, 7 lokuttara (except sotāpatti-magga)</i>		42		
	<i>Arūpavacara vipāka-4</i>		4	No <i>vatthu</i>	Never

